

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧОРТКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПІДПРИЄМНИЦТВА І БІЗНЕСУ

Кафедра обліку і аудиту

Боднарук Іван Іванович

**ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ТА
ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Спеціальність: 7.03050901 — Облік і аудит
Дипломна робота за освітньо-кваліфікаційним рівнем „спеціаліст”

Студент групи ОПс-51
І.І.Боднарук

Науковий керівник:
викладач О.І.Чижишин

Робота допущена до захисту:
„_____” _____ 2012р.
В.о. зав.кафедри
д.е.н., професор Хомин П. Я.

ЧОРТКІВ - 2012

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3

Розділ I. Економічна природа інвестиційної та фінансової діяльності підприємств України

- 1.1. Поняття і теоретичні основи інвестиційної діяльності підприємства
- 1.2. Сутність фінансової складової підприємницької діяльності
- 1.3. Галузева специфіка інформаційного забезпечення інвестиційної та фінансової діяльності на підприємстві

Розділ II. Методика обліку інвестиційної та фінансової діяльності на підприємстві

- 2.1. Специфічні особливості обліку інвестиційної діяльності промислового підприємства
- 2.2. Облікове забезпечення операцій з фінансової діяльності
- 2.3. Облікове відображення інвестиційної та фінансової діяльності у звітності підприємства

Розділ III. Аналітичне забезпечення інформативності аудиту інвестиційної та фінансової діяльності підприємства

- 3.1. Аналіз факторних показників діяльності підприємства для здійснення фінансування та інвестування
- 3.2. Аудит доходів і витрат від інвестиційної та фінансової діяльності
- 3.3. Оптимізація потреб підприємства щодо інвестування та фінансування діяльності

ВИСНОВКИ	90

ДОДАТКИ.....	95

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	111

ВСТУП

Актуальність теми. Ринкові реалії економічного розвитку підприємництва в Україні неможливе без забезпеченості достатньою кількістю інвестиційними і фінансовими ресурсами, що в свою чергу є запорукою їх прибутковості та фінансової стабільності. Проте дефіцит таких ресурсів зумовлює потребу в формуванні досконалого інформаційного забезпечення з метою уникнення або зменшення економічних ризиків.

Протягом останніх років формування фінансово-інвестиційних ресурсів залишається нагальною проблемою вітчизняної економіки. Реалізація функції накопичення власником засобів виробництва пов'язана з економічними інтересами інших суб'єктів господарювання. Баланс їхніх інтересів досягається в процесі активізації ділової інвестиційної та фінансової активності. У цьому зв'язку питання регулювання процесів інвестування та фінансування й опрацювання методики обліку інвестування та фінансування набуває важливого практичного значення.

Підвищення вимог до розкриття інформації про інвестиційний потенціал підприємства, про рівень ефективності використання фінансово-інвестиційних ресурсів і формування ринку цінних паперів суттєво розширило коло користувачів бухгалтерської звітності й окреслило нові вимоги до її змісту та інформативності. Пріоритетними користувачами бухгалтерської звітності стають інвестори, що посилює вимоги до повноти, надійності та достовірності звітної інформації, а головне – її прозорості і зумовлює необхідність удосконалення процедур фінансового та управлінського обліку і звітності з урахуванням змін економічної ситуації в країні. Об'єктивна потреба зіставності інформації посилює також рівень соціальної відповідальності суб'єктів підприємництва перед акціонерами.

Серед вітчизняних вчених, які здійснили вагомий внесок у розвиток та дослідження проблематики обліку, аналізу і аудиту інвестиційної та фінансової діяльності підприємства, стали: М. І. Бондар, Ф. Ф. Бутинець, С.Ф. Голов,

З.В. Задорожний, Я. Д. Крупка, Є. М. Мних., В. І. Пархоменко. З зарубіжних вчених, які проводили дослідженням різних аспектів обліку є: М. І. Бромвич, Д. Рікардо, Н.Р.Холт, Хорнгрен Ч.Т., Форстер Дж.

Значні досягнення названих вчених стали основою подальшого дослідження проблем та формування висновків і пропозицій щодо удосконалення обліку, аналізу і аудиту інвестиційної і фінансової діяльності. Необхідно відмітити, що зарубіжний досвід їх формування і використання на підприємстві представляє значний інтерес у теоретичному і практичному плані, однак вивчення вітчизняними теоретиками і практиками має максимально враховувати особливості розвитку і становлення економіки України на сучасному етапі.

Мета і задачі дослідження. Метою дипломного дослідження є обґрунтування обліку, аналізу і аудиту інвестиційної і фінансової діяльності підприємства згідно з національними стандартами та чинним законодавством, розробка на її основі практичних рекомендацій, спрямованих на поліпшення специфіки формування, аналізу, прогнозування та управління ними на досліджуваному підприємстві.

Для досягнення поставленої мети, що визначає зміст дослідження, в роботі було передбачено вирішити наступні основні задачі:

- розкрити економічну сутність інвестиційної та фінансової діяльності підприємства;
- вивчити проблеми забезпеченості підприємства інформацією, необхідною для ефективного ведення облікового процесу стосовно фінансової та інвестиційної діяльності;
- провести аналітичну структурування показників фінансової звітності щодо інвестиційної та фінансової діяльності на досліджуваному підприємстві;
- дослідити та піддати аудиторській оцінці облікову роботу з формування доходів, витрат та фінансових результатів інвестиційної та фінансової діяльності на підприємстві;

- визначити шляхи оптимізації чинників, які впливають на формування чистого прибутку як показника ефективної роботи підприємства;
- запропонувати напрямки удосконалення облікової, аналітичної та аудиторської роботи на підприємстві з метою запобігання негативних наслідків і ризиків в результаті фінансово-інвестиційної діяльності.

Об'єктом дослідження є особливості формування, обліку, аналізу і аудиту інвестиційної та фінансової діяльності на Біллербек Україна перо-пухова фабрика.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методологічних і практичних положень обліку, аналізу і аудиту інвестиційної і фінансової діяльності на підприємстві та визначення напрямків оптимізації показників їх ефективності.

Методи дослідження. При проведенні наукового дослідження були використані діалектичний, системний та історичний підходи до вивчення теоретичних і методологічних основ обліку, аналізу і аудиту фінансової та інвестиційної діяльності на підприємстві.

Для вирішення поставлених задач у дослідженні використані загальнонаукові методи: індукції та дедукції, аналізу і синтезу – при вивченні сучасного стану та перспектив розвитку формування доходів та витрат від інвестиційної та фінансової діяльності; абстрагування – для формування узагальнених висновків на основі системного аналізу і синтезу економічної теорії і облікової практики особливостей фінансово-інвестиційного процесу на промислових підприємствах; розрахунково-конструктивний – для обґрунтування пропозицій щодо підвищення ефективності результатів інвестування та фінансування на виробничий процес; графічний – для наочного зображення результатів дослідження; порівняльних оцінок – при розкритті суті показників фінансової та інвестиційної діяльності підприємства та систематизації їх специфічних ознак, а також статистико-економічні та вибірковий методи.

У процесі дослідження були використані законодавчі і нормативні акти, що регламентують бухгалтерський облік, методичний та інструктивний матеріал з формування і аналізу звітних показників, праці вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів з теорії і практики бухгалтерського обліку, фактичні дані підприємств та матеріали особистих спостережень.

Наукова новизна одержаних результатів. Результати, що одержані автором в ході дослідження і виносяться на захист, полягають у розробці теоретико-методологічних, методичних і практичних засад обліку, аналізу та аудиту інвестиційної та фінансової діяльності підприємства:

- досліджено економічні та нормативно-правові засади розвитку інвестиційної та фінансової діяльності у системі фінансового та управлінського обліку підприємства;

- внесено пропозиції щодо удосконалення організації обліку, аудиту та аналізу інвестиційної та фінансової діяльності згідно П(С)БО з метою зменшення неузгодженості між податковим і бухгалтерським обліком при відображенні фактів фінансово-господарської діяльності підприємств;

- визначено й аргументовано вплив галузевої специфіки інформаційного забезпечення на ефективність здійснення інвестиційних і фінансових процесів підприємства;

- запропоновано загальну структурно-логічну схему удосконалення облікового відображення результатів інвестиційної та фінансової діяльності у звітності промислових підприємств;

- проведено аналіз впливу факторних показників фінансово-інвестиційної діяльності на виробничу діяльність підприємства в цілому;

- запропоновано поетапність проведення аудиту фінансової та інвестиційної діяльності з метою оптимізації потреб підприємства для покращення показників його фінансового стану.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці науково-обґрунтованих практичних рекомендацій щодо удосконалення методики обліку, аналізу та аудиту інвестиційної та фінансової діяльності й

механізму управління ним на підприємствах. Реалізація таких рекомендацій сприятиме максимізації одержання та ефективності використання прибутку на підприємстві і прийняття відповідних управлінських рішень.

Результати дипломного дослідження впроваджено в господарську практику Біллербек Україна перо-пухова фабрика.

Структура і обсяг роботи. Дипломна робота виладена на складається із вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел і додатків. Обсяг дипломної роботи 103 сторінки друкованого тексту. Робота містить 14 рисунків, 14 таблиць, 5 додатків. Список використаних джерел складається з 95 найменувань поданих на 9 сторінках.

РОЗДІЛ I

ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ТА ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

1.1. Поняття і теоретичні основи інвестиційної діяльності підприємства

Сучасні економічні процеси формують цілісну систему взаємопов'язаних елементів. Розглядаючи окремо інвестиційні процеси в ринковій економіці, необхідно враховувати взаємодію елементів цієї системи з внутрішніми (структурними) і зовнішніми (інвестиційними) процесами. Поява підприємницьких структур різних форм власності, розвиток інвестиційної діяльності в економічних системах в умовах становлення ринкових відносин, виникнення альтернативних джерел фінансування різних галузей регіональної економіки, істотні зміни амортизаційної, інвестиційної і податкової політики держави зумовили необхідність обґрунтування нових підходів до формування і вдосконалення механізму інвестування.

Розвиток економічних процесів ускладнює взаємовідносини між підприємствами, фінансовими інститутами, державними структурами та фізичними особами через процеси акумуляції капіталу з метою його примноження. Певна річ, без збільшення маси і частки накопичення в національному доході неможливо забезпечити зростання темпів економічного розвитку держави, і як наслідок – підвищити доходи та добробут (споживання)

населення. Єдиним джерелом накопичення є додатковий продукт як результат процесу відтворення і визначається його темпами й ефективністю [6, с.22].

У країнах з ринковою економікою функцію накопичення в національному доході реалізує підприємець, фермер або їхній уповноважений представник – менеджер, адміністрація, правління акціонерного товариства, державний орган управління, орендатор. Накопичення є функцією одного суб'єкта – власника засобів виробництва. Реалізація функцій накопичення власника засобів виробництва пов'язана з економічними інтересами інших суб'єктів господарювання, а активізація ділової та інвестиційної зацікавленості передбачає досягнення необхідного балансу результатів. Накопичення – це результат вигідних інвестицій, тому економічна діяльність окремих суб'єктів господарювання і країни загалом значною мірою характеризується обсягом здійснюваних інвестицій. Інтереси власників засобів з метою збільшення частки і маси додаткового продукту для розширення виробництва і зростання прибутку в наступному виробничому циклі перетинаються з економічними інтересами самих безпосередніх виробників, метою яких є збільшення доходів уже в поточному періоді. Внаслідок цього виникає певне протистояння інтересів, подолання яких можливе у разі належного формування інвестиційного клімату, що регулюється державою.

Інвестиціями як категорією часто оперують в економічній літературі. Економічну сутність інвестицій вивчали як зарубіжні, так і вітчизняні вчені-економісти: Дж.Бейлі, М.І.Бондар, З.В.Задорожний, Я.Д.Крупка, А.А.Пересада, С.К.Реверчук, У.Шарп та багато інших. Не зважаючи на значну кількість публікацій, ще не дано універсального визначення інвестицій, яке б відповідало як теорії їх існування, так і фінансовому трактуванню для цілей обліку та контролю. З огляду на це вивчення основних підходів до економічної сутності інвестицій є актуальним і потребує уточнень

Інвестиції – це невід'ємна складова ринкових відносин, основна цільова спрямованість яких полягає у стійкому, поступовому та регульовальному розвитку суспільного виробництва. Недооцінка ролі інвестиційної діяльності

або навіть звуження її функцій неминуче призведе до диспропорції економічного розвитку та загострення суперечностей суспільного розвитку [15, с.4].

Визначення “*інвестиції*”, або “інвестиція”, походить від англійського слова “to invest” — “вкладати”, “закутувати”, яке, у свою чергу, походить від латинського “investio” — “одягаю”.

Згідно з українським тлумачним словником „інвестиції” – це грошові, майнові, інтелектуальні цінності, що їх вкладають у різні види діяльності у виробничій та невиробничій сферах [19, с.171]. Більше економічне спрямування подано у визначенні у словнику сучасної економіки Мак-Мілана, де інвестиції визначені як потік витрат, призначених для виробництва благ, а не для їхнього безпосереднього споживання [80, с.194]. Проте розглядаючи сутність даного поняття, Мак-Мілан об’єднує його з капіталовкладеннями, хоч визначення їх різняться між собою.

В одній із найпопулярніших книг з економічної теорії До.Р. Мак-Конела, С.Л. Брю „Економікс” [47, с.388], дається таке визначення: „Інвестиції – це витрати на виробництво і накопичення засобів виробництва і збільшення матеріальних запасів”. Вказані автори окремо розглядають інвестиції в людський капітал (human capital investment), які визначаються як будь-які заходи, що здійснюються для підвищення продуктивності праці працівників (через підвищення їх кваліфікації і розвитку їх здібностей); витрати на поліпшення освіти, здоров'я працівників або на підвищення мобільності робочої сили. Схожий погляд на поняття “інвестиції”, який передбачає подальше збільшення основних засобів, відображено й у працях економістів В. Патрова, В. Бикова [65, с.23]. Аналогічного погляду дотримуються Е. Дж. Долан, К. Д. Кемпбелл та Р.Дж. Кемпбелл, які також виділяли інвестиції в основний капітал (на придбання основних засобів) та інвестиції у товарно-матеріальні запаси [17, с. 44].

Заслуговує на увагу наведене колективом авторів під керівництвом Г. П. Подшиваленка визначення інвестицій як сукупність витрат, що

реалізуються у формі цілеспрямованого вкладення капіталу на певний термін у різні галузі і сфери економіки, в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності для отримання прибутку (доходу) і досягнення як індивідуальних цілей інвестора, так і позитивного соціального ефекту [70, с. 7].

Н.А.Сафронова пов'язує сутність інвестицій з витратами на створення, розширення, реконструкцію та технічне переозброєння основного капіталу, а також на пов'язані з ним зміни оборотного капіталу [78, с.46]. Таке визначення досить дискусійне, оскільки в ньому поєднано в одне ціле три різні за суттю економічні категорії – інвестиції, капітал, основні засоби.

Існуючі розходження в трактуванні поняття інвестиції зумовлюються як завданнями дослідження окремих авторів, так і багатогранністю суттєвих сторін даної економічної категорії. В економічній літературі виділяють чотири групи трактування поняття “інвестиції” [5, с. 4]:

а) інвестиції, які визначаються на основі платежів – потік оплат і виплат (витрат), що починається з виплат (витрат) ;

б) інвестиції, які визначаються на основі майна – інвестиції розглядаються як процес перетворення капіталу в предмети майна у складі активів балансу підприємства, в тому числі в цінні папери;

в) комбінаторне поняття інвестицій – вкладення, спрямовані на розширення бізнесу або створення умов для підвищення ефективності його функціонування. Ж.Перар в основі даного підходу виділяє такі типи інвестицій:

- для заміни або підтримання належного рівня обладнання;
- на розширення шляхом збільшення виробничих потужностей;
- на розширення діяльності створенням нових видів продукції;
- на науково-дослідні роботи;
- на просування товару і рекламу;
- на участь у капіталі інших підприємств;
- обов'язкові інвестиції (інвестиції для запобігання забруднення навколишнього середовища, інвестиції в соціальну сферу);

– стратегічні інвестиції (інвестиції, пов’язані з поглинанням підприємств або розширенням капіталу за кордоном);

г) інвестиції, які визначаються на основі диспозиційного поняття – процес інвестування, що передбачає зв’язок із фінансовими засобами, завдяки чому зменшується рівень вільного розпорядження ними підприємством.

В історії вітчизняної економічної науки кінця ХХ ст. існувало кілька підходів до трактування поняття „інвестиції”. В межах першого підходу поняття „інвестиції” ототожнювалося з поняттям „капітальні вкладення”, хоча і в сучасній економічній літературі об’єднують інвестиції і капітальні вкладення в одну економічну категорію [12, с. 20].

Аналізуючи зміст наведених у чинному законодавстві визначень, слід зосередити увагу на тому, що така неоднозначність їх трактування зумовлена відсутністю обґрунтування економічної сутності об’єкта інвестування, оскільки інвестиції – це взаємовідносини між суб’єктами (учасниками інвестиційного процесу) щодо вкладення та використання інвестиційних ресурсів інвестора в об’єкт інвестування на взаємовигідній основі.

Згідно з Законом України „Про інвестиційну діяльність” об’єктами інвестиційної діяльності можуть бути будь-яке майно, в тому числі основні фонди і оборотні кошти в усіх галузях та сферах народного господарства, цінні папери, цільові грошові вклади, науково-технічна продукція, інтелектуальні цінності, інші об’єкти власності, а також майнові права [29]. Здійснюючи інвестицію, інвестор вкладає інвестиційні ресурси не в самі активи підприємства, а в дії (діяльність), пов’язані з забезпеченням обсягу, структурою відповідних видів та форм активів. З нашої точки зору, визначення об’єктів інвестицій, наведене у згаданому Законі України, відноситься більше до об’єктів одного з етапів інвестиційного процесу. Не погоджуючись зі змістом такого визначення об’єктів інвестиційної діяльності, доречно звернути увагу на позицію А.Белого, який інвестиційну діяльність розглядає як виділення “окремих технологічних об’єктів ... для впровадження інвестицій” [3, с. 10]. С.Ф.Покропивний також розглядав інвестиції як вкладення капіталу (грошей)

саме в *підприємницьку діяльність*, з метою одержання певного доходу (прибутку) [20, с. 68].

Зв'язок сутності інвестицій з процесом поповнення чітко визначених матеріальних і нематеріальних цінностей є відносним і охоплює лише окремі види операцій, пов'язаних з процесом реалізації інвестицій. Економічна сутність інвестицій повинна полягати не в переліку праць, що їх стосуються, а у визначенні їх як окремого виду операцій. Заслуговує на увагу висновок Н.Д.Свірідової, що інвестиції виявляють себе як реалізований інвестиційний попит та пропозиція [79, с. 12]. Варто дане визначення доповнити словами: суб'єктами інвестиційної діяльності. Таке визначення дасть змогу відокремити інвестиції від формування інвестиційних ресурсів.

Я.Д.Крупка зазначає, що інвестиції – це вкладення капіталу з метою його поповнення і його слід поширити на весь цикл господарської діяльності, на весь бізнес з моменту створення і до ліквідації підприємства [41, с.107]. Хоча дане твердження підкреслює необхідність існування створеного капіталу до моменту ліквідації підприємства, втім не враховує кінцевої мети проведеного інвестування, а також особливості можливого реформування підприємства або моменту виходу інвестора (учасника, акціонера) з числа засновників (учасників, акціонерів). У такому разі вкладений капітал вилучається, а підприємство продовжує функціонувати. Проте автор має рацію в тому, що інвестиції – це вкладення в капітал. А.Сміт сутність капіталу характеризував як запас, який використовується для господарських потреб і приносить дохід [62, с. 239]. Зі змісту наведених визначень видно, що трактування сутності капіталу й інвестицій в економічній літературі є різнобічним і розглядається як матеріальні цінності, так і як джерело їх формування, що суперечить економічній теорії.

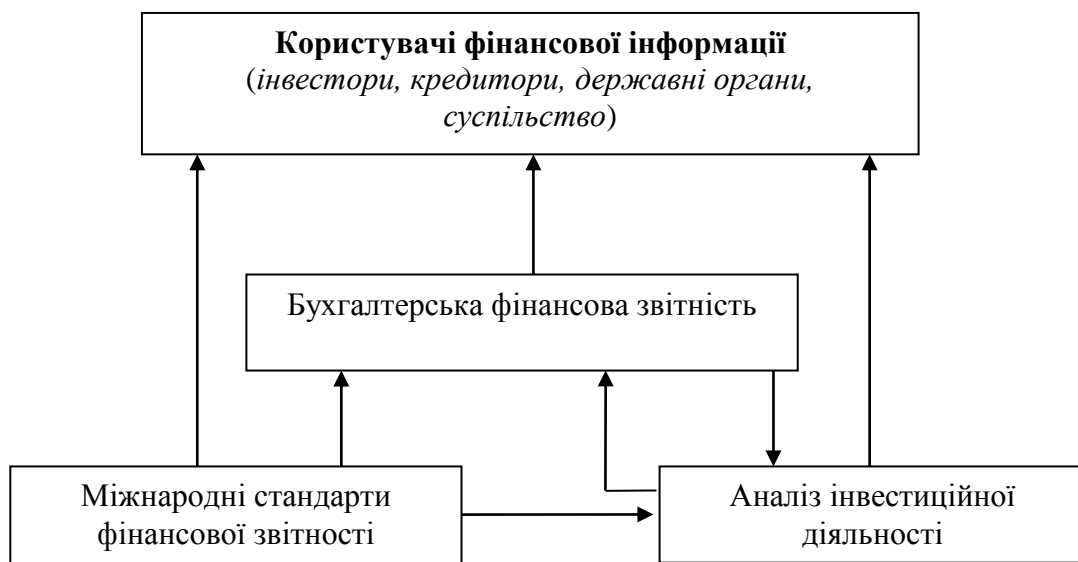
Заслуговують на увагу наведені аргументи наукових досліджень А.А.Пересади [66, с.9], але здійснення інвестицій з метою одержання соціального ефекту дещо не точні, оскільки такий ефект може досягатись не від прямих інвестицій у підприємство, а через збільшення доходів від інвестиційної діяльності і відповідних надходжень до державного бюджету, що можуть

використовуватись на фінансування соціальних програм.

Нечітке врахування соціального ефекту у визначенні поняття „інвестиції”, що подане в Законі України „Про інвестиційну діяльність” [29], зумовило нечіткість визначення моменту соціального ефекту, оскільки отримати соціальний ефект можна лише через певний проміжок часу, і то за певних умов чи обставин, або встановити наявність такого ефекту практично не можна. Визначення, наведені у законодавстві України не містять взаємозв’язку інвестицій з принципово новим створенням або збільшенням капіталу для досягнення мети створення підприємства. Створення підприємства, згідно з чинним законодавством, здійснюється з метою отримання прибутку або так званого соціального ефекту, оскільки якщо підприємство не передбачає корисних цілей, як для власників, так і для держави, то воно не має права на реєстрацію.

Враховуючи різнобічність трактування поняття „інвестиції”, з погляду бухгалтерського обліку й економічного аналізу можна виділити два найбільш поширені підходи до визначення інвестицій. З позицій МСФЗ інвестиції розглядаються, з одного боку, як частина активу бухгалтерського балансу, необхідного підприємству для накопичення капіталу через вкладення засобів і отримання економічних вигід, а з іншого – як суму власного капіталу і довгострокових зобов’язань підприємства.

Взаємозв’язок між бухгалтерським обліком, фінансовою звітністю й аналізом інвестицій, представлений на рис. 1.1 .

Рис. 1.1. Взаємозв'язок потоків інформації про ефективність діяльності суб'єкта господарювання Біллербек Україна перо-пухова фабрика

Розмаїття трактування терміну „інвестиції” у сучасній вітчизняній і зарубіжній літературі призводить до неврегульованих моментів щодо сутності, визнання, оцінки, обліку інвестицій.

Узагальнюючи різні підходи до визначення сутності інвестицій щодо бухгалтерського обліку виділимо такі найбільш суттєві ознаки інвестицій:

- здійснення інвестицій потребує використання різноманітних інвестиційних ресурсів, які повинні підлягати кількісному і вартісному виміру;
- реалізація інвестицій передбачає створення або збільшення (поповнення) капіталу (блага);
- потенційна здатність інвестицій приносити дохід, причому розмір доходу визначається на основі обсягу вкладених ресурсів;
- процес інвестування, як правило, пов'язаний з перетворенням частини накопиченого капіталу в альтернативні види активів економічного суб'єкта (підприємства);
- протягом життєвого циклу інвестиційного процесу функцію інвестицій можуть виконувати невимучені з обігу ресурси у формі реінвестування.

При узагальненні основних підходів до трактування терміна „інвестиції” в вітчизняній та зарубіжній літературі очевидна орієнтація вчених-економістів на

економічну або фінансову сторону. У нормативно-правових актах, де враховано економічну сторону інвестицій, інвестиції – це створення, розширення основного капіталу, з орієнтацією на фінансову сторону – це всі види активів, що вкладаються в підприємницьку діяльність з метою отримання доходу.

На нашу думку, трактування інвестицій має здійснюватися односторонньо, з урахуванням економічного визнання інвестиції. З метою обліку, контролю та аналізу інвестиційної діяльності до інвестиції доцільно відносити грошові, майнові та інтелектуальні цінності, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою створення або поповнення капіталу для досягнення загальної мети створення підприємства, реалізації інвестиційного проекту.

Наведене визначення забезпечить розгляд інвестиції як процесу створення або поповнення капіталу для здійснення інвестиційного проекту, що має походити з основної мети створення підприємства. Всі інші операції розглядатимуться як процес забезпечення реалізації інвестиційних проектів, особливості якого визначатимуть його інвестиційну привабливість як чинника залучення інвестиційних ресурсів.

1.2. Сутність фінансової складової підприємницької діяльності

Серед найвигідніших умов залучення ресурсів є залучення інвестицій у формі збільшення акціонерного капіталу. Оскільки використання акціонерного капіталу поряд з неминучістю розподілу прибутків (повністю або частково) не передбачає обов'язкової сплати відсотків за користування ресурсами, а це дає можливість за умови додаткового узгодження з акціонерами не виплачувати дивіденди з метою поповнення активів товариства. Окрім того, можна перерозподілити господарські ризики на акціонерів пропорційно їхнім часткам у статутному капіталі.

Однак наведені переваги не можна використовувати як домінуючі,

оскільки вони є позитивними для суб'єкта господарювання, адже власник ресурсів також завжди прагне уникнути можливих втрат унаслідок неповернення вкладених ресурсів. Тому основним завданням кредитора є мінімізація ймовірних втрат (ризиків).

У разі поповнення ресурсів через надання кредитів для кредиторів також існує кредитний ризик, пов'язаний із можливістю невиконання кредитоодержувачем своїх фінансових зобов'язань.

Розглядаючи виробничий сектор, слід відмітити, що опиратися на державне фінансування вигідно, але воно, як правило, недостатнє для задоволення потреб ефективного функціонування підприємства, а тому потрібно вишукувати інші способи залучення фінансових ресурсів. Одним із таких способів є довгострокові інвестиції. Для їх залучення необхідно здійснити структурну перебудову та забезпечити економічне зростання підприємств, що дасть можливість підвищити їх інвестиційну привабливість.

До основних чинників інвестиційної непривабливості відносяться: відсутність системи досконалого регулювання бізнесу, включаючи ринкову та фінансову інфраструктури; відсутність землі в товарообігу; умови господарювання, що постійно змінюються [9, с.5].

Слабкість централізованої підтримки фінансово-інвестиційної діяльності обумовлює посилення ролі регіонів в активізації фінансової підтримки інвестиційних процесів. Регіональний аспект повинен стати невід'ємною складовою державної інвестиційної політики для створення сприятливого інвестиційного клімату.

Суб'єкт господарювання з метою залучення ресурсів виходить на ринок позикового капіталу, де і здійснюється кругообіг запропонованих для розміщення активів. Оскільки обсяг запропонованих ресурсів суттєво менший за обсяг попиту на них, неминуче виникає конкурентна боротьба за найдешевші ресурси. Потенційні інвестори порівнюють потенційні об'єкти вкладення ресурсів, вивчають їх інвестиційну привабливість [26, с.62].

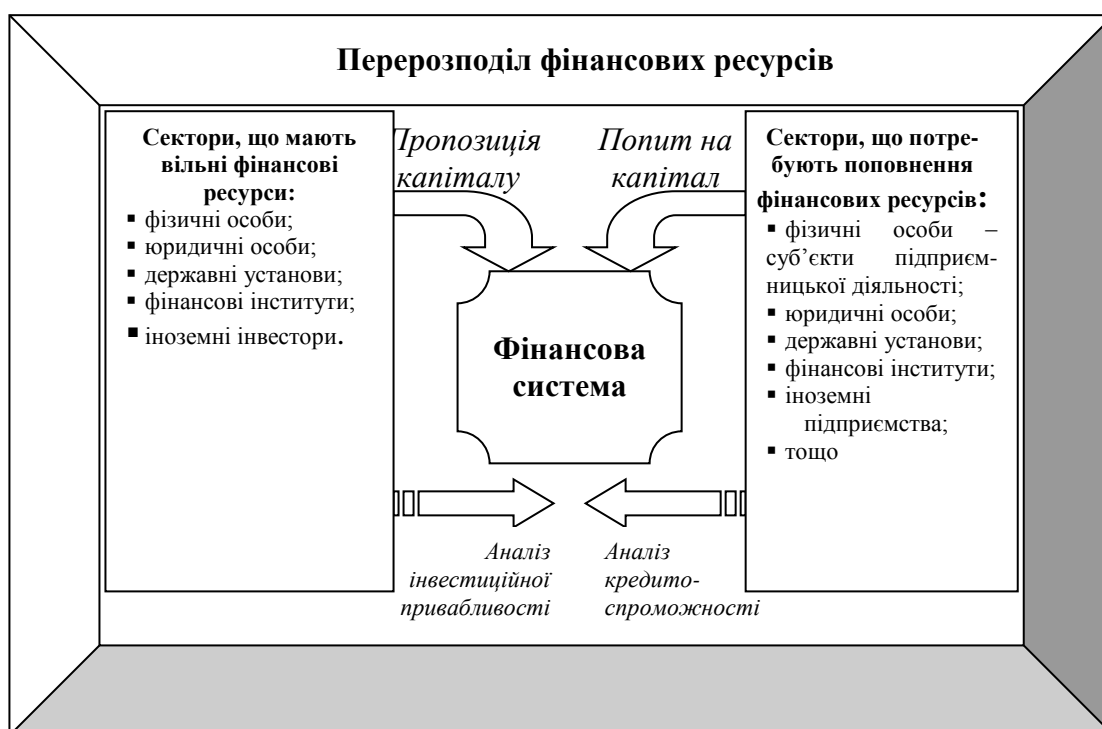
З іншого боку, для суб'єкта інвестування у разі попиту на вже існуючу

пропозицію для оцінювання інвестиційних можливостей необхідно дослідити кредитоспроможність інвестора, яка дає змогу оцінити його фінансовий потенціал.

Інвестиційну привабливість та кредитоспроможність учасників інвестиційного процесу можна подати як основні складові фінансового потенціалу (рис. 1.2).

Інвестиційна привабливість суб'єкта господарювання включає сукупність характеристик, що дають змогу інвестору оцінити, наскільки той чи інший об'єкт інвестицій привабливіший (ефективніший) за інші, а також може протистояти оцінюванню кредитоспроможності інвестора.

Фінансово-інвестиційна привабливість об'єктів господарювання визначається двома основними характеристиками: фінансово-інвестиційним ризиком і інвестиційним та фінансовим потенціалом. Величина фінансово-інвестиційного ризику показує імовірність втрати від фінансування та інвестицій і доходу від них. Інтегральний ризик включає сім видів ризику: законодавчий, політичний, соціальний, економічний, фінансовий, кримінальний і екологічний [6, с. 101].

Рис. 1.2. Система аналізу фінансового потенціалу суб'єктів

інвестиційного процесу Біллербек Україна перо-пухова фабрика

У межах фінансової діяльності будь-якого суб'єкта господарювання одразу виникає необхідність вирішення двох рівнозначних завдань.

Перше завдання фінансової діяльності – залучення ресурсів з метою забезпечення господарської діяльності.

Номенклатура таких ресурсів може включати:

- акціонерний капітал (ресурси, що отримуються на відносно невизначений термін за умови виплати винагороди інвестору у формі дивідендів);
- позиковий капітал (ресурси, що отримуються у спеціалізованих кредитно-фінансових установах на основі визначення конкретного терміну, обов'язкового повернення та встановленого розміру оплати за користування активами);
- кредиторську заборгованість (ресурси, що отримуються в партнерів по бізнесу та держави у вигляді відстрочення платежу та отриманих авансів);
- реінвестування прибутку і фондів (ресурсів, що отримуються в результаті успішної комерційної діяльності самого суб'єкта господарювання, амортизаційних відрахувань у формі створення амортизаційних фондів).

Наведена структура фінансових ресурсів, саме в корпоративному підприємстві, буде відображена в „Пасиві” Балансу підприємства ф.№1. З огляду на це одночасно, поряд з першим завданням виникає друге, щодо порядку відображення ресурсів в „Активі” Балансу. При цьому враховуються види об'єктів інвестицій (грошові, нематеріальні та матеріальні, інтелектуальні).

Завдання розподілу отриманих фінансово-інвестиційних ресурсів на Біллербек Україна перо-пухова фабрика передбачає визначення виду об'єкта інвестицій, його оцінку і відображення в бухгалтерському обліку та звітності.

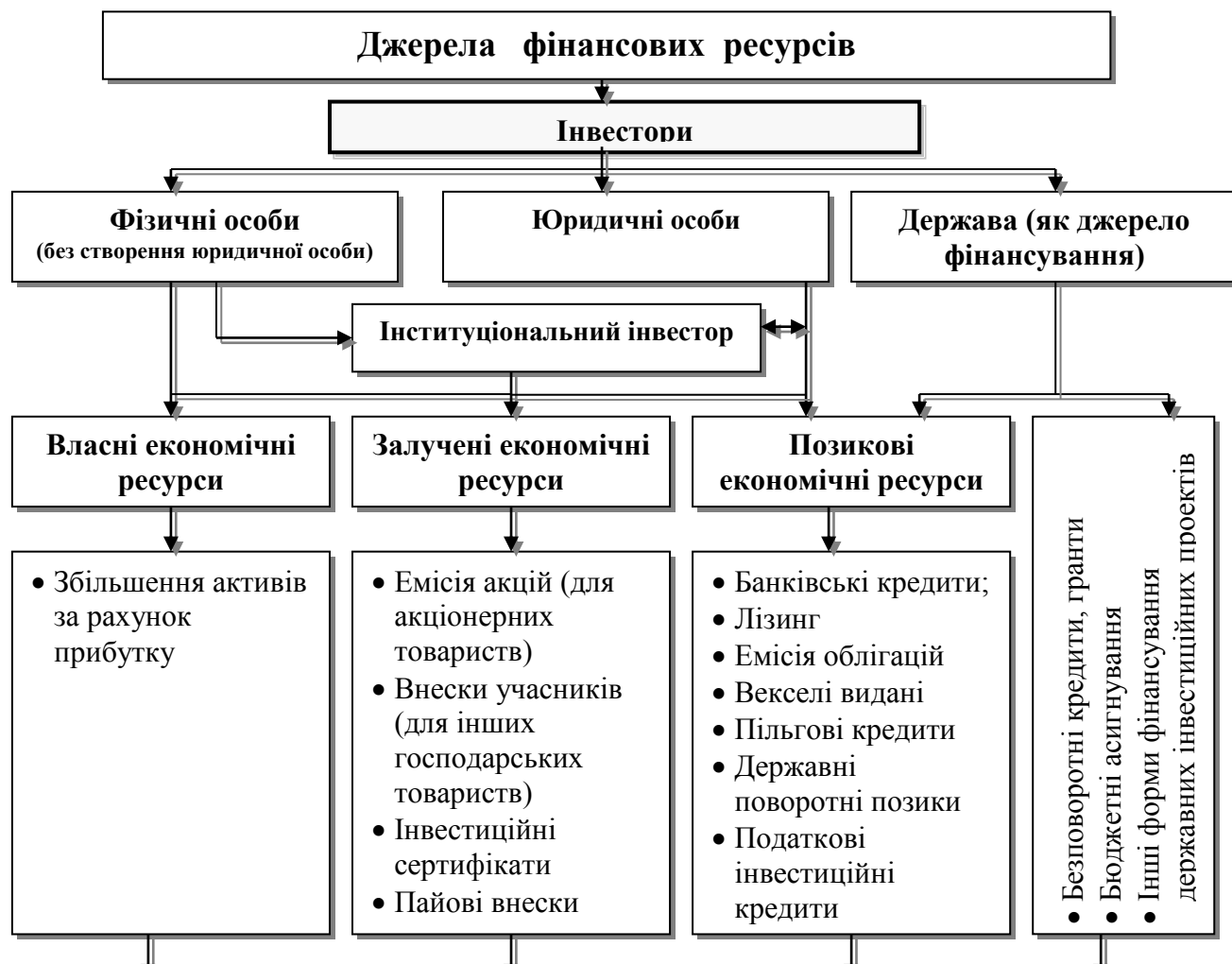
Не вважаються в даний час джерелами фінансування інвестицій і отримані безоплатні та благодійні внески, пожертвування організацій, підприємств і громадян. Такі надходження відображаються або як отримані доходи, або поповнення додаткового капіталу. Такі надходження повинні

впливати на формування капіталу не на завершальному етапі їх використання у формі отриманого прибутку, а на етапі їх здійснення. Це пояснюється значним розмежуванням порядку визначення фінансових результатів у податковому і фінансовому обліку та різними проміжками часу.

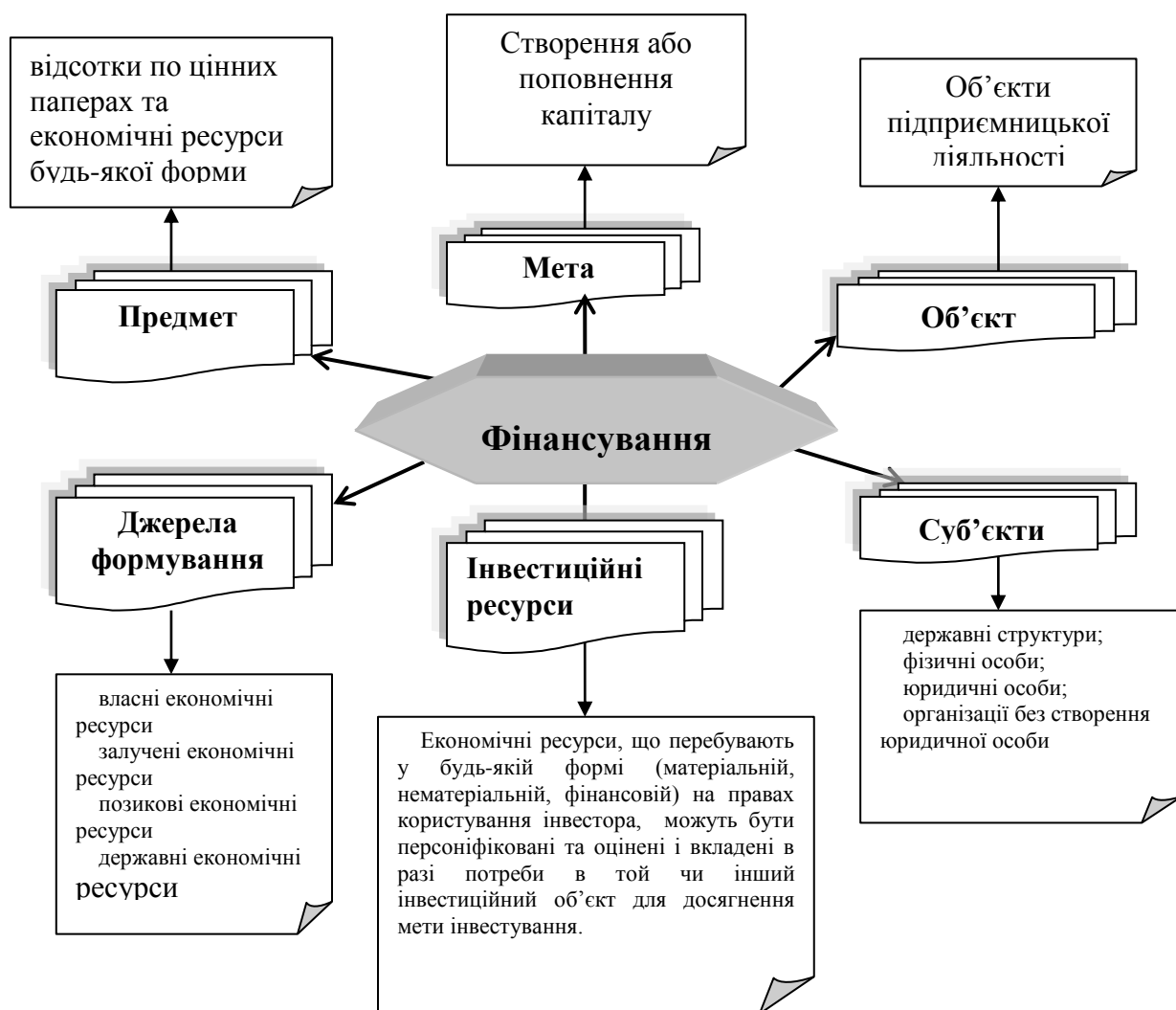
В.А.Белій, досліджуючи ефективність джерел залучення інвестицій, доводить, що за допомогою інституційних інвесторів, як функції фінансового посередництва, підвищується ефективність розміщення інвестицій в умовах, коли власники заощаджень не можуть і не знають, як ефективно розмістити свої засоби [3, с. 9].

До інституційних інвесторів у світовій практиці відносять фінансових посередників, активно залучених в інвестиційний процес, який не обходиться без трансформації заощаджень в інвестиції: інвестиційні, пайові фонди, страхові організації, недержавні пенсійні фонди, взаємні фонди, ощадні організації.

На основі наведеної сутності фінансових ресурсів можна розглядати різні джерела їх формування, оскільки вони можуть бути як власні, так і залучені та позикові (рис. 1.3).

Вивчення та уточнення сутності фінансування та інвестицій, аналіз умов здійснення фінансово-інвестиційної діяльності в Україні дав змогу визначити основні елементи процесу його здійснення (рис. 1.4).

Рис. 1.4. Взаємопов'язані елементи функціонування фінансування підприємств в економічній діяльності Біллербек Україна перо-пухова фабрика

До дискусійних питань слід віднести нормативні обмеження терміну обліку викупу власних акцій до одного року. До ефективних джерел поповнення фінансових ресурсів слід віднести позитивні фінансові результати від операцій з власними акціями, що можуть бути завчасно передбачені, але отримані в періодах, відхилення яких перевищує один рік. Існуючий підхід дає можливість, лише акціонерам маніпулювати різницею такої вартості.

Таким чином, проведені дослідження підтверджують, що в економічній літературі під джерелами фінансування інвестицій розглядаються ресурси, які залучаються лише у грошовій формі, не беручи до уваги процес поповнення

капіталу без використання коштів. Здійснюючи класифікацію інвестицій та джерел фінансування інвестицій, не можна поєднувати поняття методу та форми інвестування.

На основі конкретизації вказаних структурних елементів можна визначити роль і значимість фінансового та інвестиційного забезпечення діяльності підприємств в економіці країни, сформулювати концепцію їх розвитку та вдосконалити механізм регулювання процесу здійснення цих видів діяльності в обліку та звітності. Вирішення вказаних завдань дасть змогу знизити невизначеність фінансово-інвестиційного середовища та підвищити ефективність діяльності підприємств в Україні.

1.3. Інформаційне забезпечення інвестиційної та фінансової діяльності на підприємстві

З розвитком підприємництва інформація відіграє все більш важливу роль в міжнародному бізнесі і як ресурс, і як товар, оскільки всі бізнес-процеси певною мірою залежать від інформації. Управління бізнесом, таким чином, включає отримання, інтерпретацію і зберігання інформації, що стосується фактів господарського життя. Економічна інформація має значення у випадку, коли нею можна скористатися (вона є доречною), а тому поняття інформації є невіддільне від інформаційних процесів. Інформаційний процес – це процес, що використовує сукупність засобів і методів збирання, обробки і передавання певної інформації [40, с.23].

Ефект від своєчасного використання інформації в інвестиційній діяльності може бути визначений як різниця між доходами від інвестицій і витратами на їх придбання. Розширення інформаційного процесу з економічної точки зору для інвесторів доцільне до того рівня, при якому витрати на додатково отриману інформацію відповідають її цінності.

Проблемно-орієнтована цінність інформації є очікуваним приростом внеску, певного рішення в реалізацію інвестиційного проекту та оптимізації доходів від інвестицій. Корисність інформації при цьому оцінюється на підставі її впливу на процес досягнення мети і може бути визначена як сума дисконтованих потоків від реалізації інвестицій.

Таким чином, виникає необхідність раціоналізації обліково-інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності з кількісної, якісної, тимчасової, організаційної і економічної точок зору. В такому разі можна припустити, що якість інвестиційних рішень залежить від кількості (обсягу) обліково-аналітичної інформації, можливості її обробки, а також прикладного характеру. Обсяг даної інформації визначається потребою, а також попитом і пропозицією. Непоінформованість інвесторів призводить до ухвалення рішень, що містять ту або іншу частку ризику неотримання запланованої вигоди, яка повинна відбутися після здійснення інвестиційних дій. Звідси під ризиком слід розуміти виникнення несподіваної кризової ситуації, унаслідок чого не буде отримано вигоду, наприклад очікуваний прибуток, що призведе до певних втрат.

Для промислового підприємства основу системи менеджменту становить управління процесом виробництва. Виникнення і формування зумовлюється системним характером внутрішніх і зовнішніх зв'язків кожного підприємства. Інформаційні облікові потоки управління витратами виробництва формуються в підсистемі управлінського обліку. Передумовами його формування виступають такі чинники: технологія бізнесу, організаційна структура менеджменту, облікова політика підприємства [72, с.45].

У сучасному суспільстві існує складна мережа взаємовідносин між підприємством, з одного боку, та зовнішнім середовищем, з іншої, а також всередині підприємства формується найскладніша мережа відносин, які підлягають відображенню в бухгалтерському обліку. Така мережа виробничих взаємовідносин між працівниками різних рівнів управління визначає потребу в обліковій інформації та її потоках. Формування

оптимальних інформаційних облікових потоків – завдання складне і потребує індивідуального підходу до підприємств, що зумовлено складністю організаційної будови виробничих систем, ієрархією системи управління витратами виробництва, різноманітним складом рішень, що приймаються, а також колом чинників, що враховуються при виборі прийнятних варіантів управлінських рішень. Ця проблема посилюється кардинальними змінами щодо розуміння витрат та їх визнання у системі бухгалтерського обліку зі введенням у дію національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, зміною підходів до процесу калькулювання та ціноутворення.

Проблемою при формуванні інформаційних облікових потоків управління витратами виробництва на сучасному етапі є, фактично, формування і становлення самого бухгалтерського обліку та системи його організації в напрямку об'єктивного відображення ринкових факторів впливу на діяльність підприємства і забезпечення аналітичної бази управлінських рішень (рис.1.5).

На сьогодні формування інформаційних потоків, що характеризують фінансово-інвестиційні процеси, не дають змоги на їх основі приймати ефективні рішення. Серед основних причин можна виділити:

- недостатність надання в обліку та звітності інформації про стан і результати інвестиційної та фінансової діяльності;
- відсутність єдиного підходу щодо формування інформаційних потоків (при цьому основний акцент потрібно ставити на отриманні реальних, економічних, детермінологічних та безумовних фактів);
- інформація, що надається у фінансовій, статистичній та податковій звітності, відображає результати фактів минулого, а інвестора поряд з теперішнім і вже минулим цікавить майбутнє бізнесу;
- обліково-аналітична інформація перебуває під впливом детерміністської економічної парадигми, коли рішення інвесторів приймаються під впливом вражень, інтуїції та неймовірних прикладів.

Вирішення цієї проблеми передбачає проведення наукових досліджень за декількома напрямками, а саме:

- визначення якісних характеристик облікової інформації;
- параметризація інформаційних облікових потоків, дослідження та побудова ефективної системи управління витратами виробництва;
- організація підсистеми управлінського обліку, побудова автоматизованої системи обробки економічної інформації [15, с.10].

Фінансова діяльність нерозривно пов'язана із загальним політичним і економічним станом держави. За останні роки в Україні відбувались процеси стабілізації і розвитку виробництва, що викликає всебічний інтерес. Це якраз та галузь діяльності, де найбільш динамічно і активно йдуть реформи, і насамперед знаходять відображення всі позитивні та негативні явища, що відбуваються в економіці України.

Саме цей період характеризується зростанням в Україні ефективності діяльності підприємств. Період розвитку виробничих відносин об'єктивно обумовив необхідність розробки і впровадження адекватних систем інформатики, що, у свою чергу, викликало стійкий попит на різні види

інформаційних технологій і техніки. Разом з цим швидкими темпами формується ринок програмно-технічних комплексів, що автоматизують різні сфери діяльності підприємств. Тому виробничий сектор економіки України сьогодні постав перед необхідністю пристосуватись до використання в повсякденній практиці найбільш сучасних інформаційних технологій[34, с.128].

Для визначення інвестиційно-привабливих об'єктів, розрахунку ефективності інвестицій як на стадії здійснення капітальних чи фінансових інвестицій, так і в період повернення вкладеного капіталу необхідна оперативна і достовірна облікова інформація.

Господарський облік вимагає наявності такої облікової інформації, яка несе нові знання про розвиток процесу суспільного виробництва і є складною системою спостереження, вимірювання, реєстрації, обробки і передачі інформації про господарську діяльність, яка необхідна для управління цією діяльністю.

Розроблені на заході концептуальні основи бухгалтерського обліку визначають ряд характеристик, властивостей, які повинна мати облікова інформація. У США ці принципи оцінки інформації об'єднані в триступеневу систему. В європейських країнах їх структура є дещо іншою, застосовуються інші назви, але в цілому суть їх залишається незмінною. Слід відзначити, що ці характеристики орієнтовані у двох напрямках:

- 1) на споживача інформації;
- 2) на прийняття рішення.

Другий напрям орієнтації є дуже важливим. Спершу він недооцінювався ні на заході, ні у нас. Вважалося, якщо споживач інформації добре підготовлений і поінформований, він сам зможе встановити, яка інформація потрібна, а яка ні; де своєчасна, а де несвоєчасна інформація; якої інформації не вистачає і яка з неї є надлишковою. Основними якісними характеристиками вважалося те, що інформація повинна бути придатною для сприйняття, мати практичне застосування в управлінні і прийнятті рішень.

Орієнтація обліку на компетентного споживача призвела до суттєвих

проблем, що виникли в інформаційному забезпеченні споживачів. Серед споживачів інформації є різні категорії осіб: це висококваліфіковані керівники, менеджери, експерти, але в основному це – ощадливі інвестори, кредитори. Останні, зазвичай, не повною мірою розуміють основні концепції бухгалтерського обліку, недостатньо орієнтуються в економічній і фінансовій ситуації на підприємстві.

Визначаючи роль і значення бухгалтерського обліку в системі інформаційного забезпечення фінансово-інвестиційної діяльності, необхідно встановити, на наш погляд, такі істини:

1. Види інформації – місце облікової та звітної інформації в інформаційній системі інвестиційної та фінансової діяльності.

2. Користувачі інформації – якісні параметри, орієнтовані на споживача.

3. Призначення інформації – якісні параметри, орієнтовані на прийняття рішень (релевантність, надійність, порівнянність).

Серед якісних ознак важливо правильно визначити користувачів інформації та їх інформаційні потреби.

МСБО 1 „Розкриття облікової політики” поділяє усіх користувачів на окремі групи, враховуючи їх інформаційні потреби:

- інвестори (прийняття рішень щодо придбання, утримання або продажу акцій);
- працівники (забезпечення робочих місць, прибутковість);
- банки (повернення кредиту, отримання відсотків);
- постачальники і кредитори (своєчасність оплати рахунків);
- клієнти (замовники) (можливість отримання необхідних товарів і послуг);
- уряд (повнота і своєчасність сплати податків);
- громадськість (вплив діяльності підприємств на суспільний добробут (зайнятість, екологія та ін.) [35, с. 116].

В останній час основна увага надається якісним характеристикам інформації з позиції прийняття рішень. Спеціалісти виділяють декілька якісних

показників, на які повинна спиратися облікова інформація. Основними властивостями облікової інформації вважається її доречність і вірогідність.

Релевантність передбачає, що інформація повинна мати пряме відношення або корисне використання в діях, для яких вона призначалася, щоб забезпечити одержання бажаного результату, тобто вона повинна бути доречною.

Отже, введення в теорію облікової інформації принципу передбачливості дозволило об'єднати облік минулих операцій господарської діяльності з прогнозуванням майбутніх подій.

Принцип оперативності облікової інформації можна прирівняти до такої якісної характеристики, що визначається в міжнародних стандартах обліку, як своєчасність інформації. Вважається, що несвоєчасна інформація не може бути релевантною, тобто вона повинна бути придатною для прийняття рішень до того, як втратить здатність впливати на ці рішення. У практиці роботи західних фірм принцип своєчасності втілюється у життя через скорочення термінів нагромадження, обробки і публікації облікової інформації для якнайшвидшого відображення і доведення до споживачів інформації про зміни у господарському та фінансовому становищі фірми [10, с.175].

Вітчизняний бухгалтерський облік трактувався як завдання контролю за виконанням планів, забезпечення захисту соціалістичної власності та режиму економії [50, с.95]. Облік за умов ринкової економіки виконує продуктивну роль, яка полягає в обслуговуванні інтересів підприємства як самостійного суб'єкта господарської діяльності. Облік у ринковій економіці спрямований на відображення господарських операцій в їх логічному взаємозв'язку і взаємозалежності з метою використання відповідної інформації для грамотного управління підприємством.

Оцінюючи зростання попиту на якісну інформацію, слід відмітити, що вона стає визначальним компонентом – активом будь-якої фірми, її стратегічного розвитку, найбільшу вигоду з яких уміють отримувати лідери ринку, знижуючи цим ступінь ризиків здійснення інвестицій.

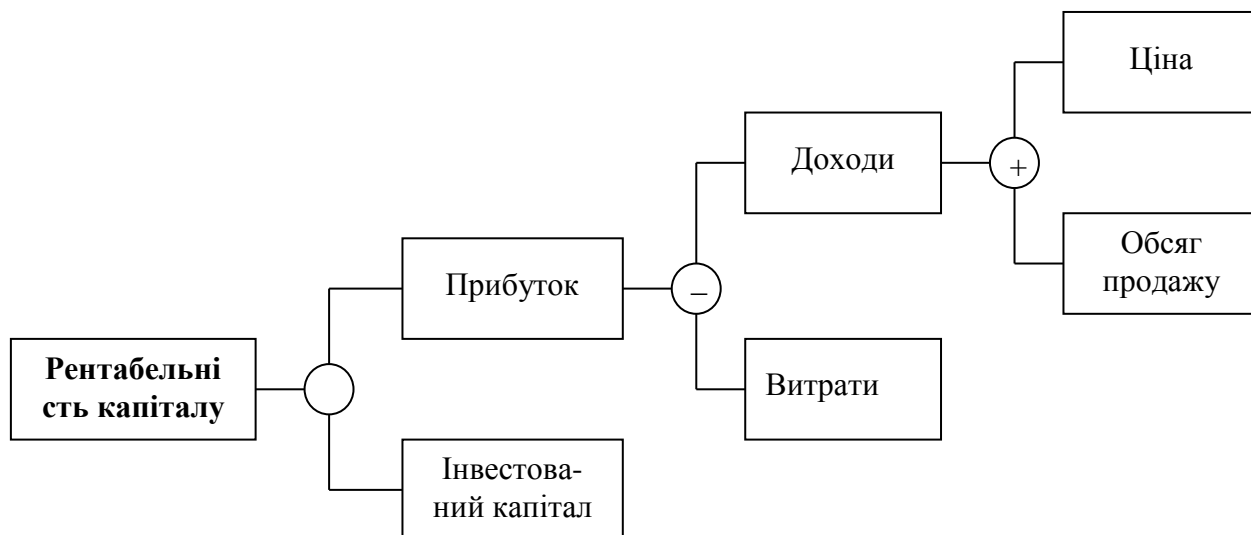
Основною метою інформаційного забезпечення фінансово-інвестиційної діяльності є побудова інформаційних потоків (упорядкована сукупність даних, необхідних для вирішення конкретних завдань) та способів їх отримання, що дасть змогу на їх основі більш точно, з мінімальним рівнем невизначеності формувати потрібні знання та приймати ефективні рішення (рис.1.6).

Рис.1.6. Основні чинники фінансово-інвестиційної вартості

Взаємозв'язок чинників фінансово-інвестиційної вартості з управлінськими рішеннями дає змогу сформувати „дерево чинників вартості”, що полегшить прийняття обґрунтованих рішень. Поряд з кількісними факторами можна відображати їх взаємозв'язок з якісними. Сутність даного інструмента полягає в

тому, щоб розкласти на складові певний ціновий параметр, який обирається для оцінки основного критерію підприємства. У разі інвестування капіталу інвестор оцінює його рентабельність. Для прикладу, побудуємо дерево чинників оцінювання рентабельності інвестованого капіталу (рис. 1.7).

Рис. 1.7. Умовно-схематична побудова дерева чинників фінансово-інвестиційної вартості підприємства

Розробляючи „дерево вартості”, потрібно розглядати вплив різних факторів на основі їх взаємозв’язку. Причому доцільно аналізувати різні сценарії подій, що дасть змогу оцінити ефективність прийняття рішень.

Підвищення розміру виплати дивідендів також сприяє збільшенню курсової вартості акції. Проте однозначно трактувати так неможливо, оскільки курсова вартість акції залежить ще і від багатьох інших чинників.

Проте поряд зі значними перевагами концепція управління вартістю компанії має також окремі недоліки. Так, А.В.Мертенс, визнаючи, що даний метод є все ж таки найбільш об’єктивним зі всіх критеріїв для оцінки вартості компанії і найповніше враховує інтереси зацікавлених сторін, виділяє такі слабкі моменти даної теорії [54, с. 84]:

– по-перше, вартість бізнесу украй важко оцінити об’єктивно, оскільки використовуються прогнозовані дані про потоки доходів, що дисконтуються за ставкою дисконтування, яка розраховується;

– по-друге, ринкова ціна акцій точно відображає вартість акціонерного капіталу компанії тільки в умовах досконалого й інформаційно ефективного фінансового ринку;

– по-третє, механізми, що пов'язують добробут менеджера з ринковою вартістю компанії, не завжди ефективні. Менеджери можуть маніпулювати інформацією, що призводить до підвищення ринкової ціни акцій у своїх інтересах, а це може призвести до ситуацій, подібних з “Enron”, “Worldcom” і т.д.);

– по-четверте, власник не завжди зацікавлений у підвищенні вартості бізнесу, що йому належить. За принципом „синиці в жмені”, інтереси окремих власників можуть бути обмежені лише поточним споживанням, а не збільшенням вартості в довгостроковій перспективі. Більше того, в боротьбі за владу, за збільшення своєї частки власник може ухвалювати рішення, що прямо завдають компанії збитку;

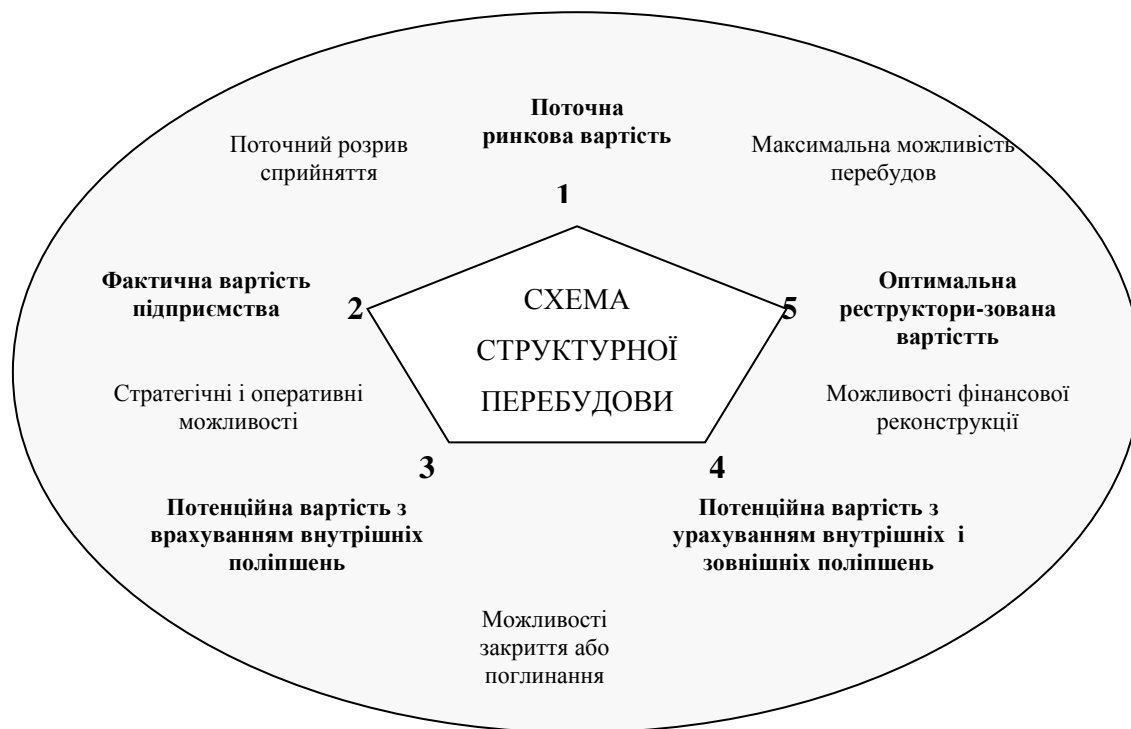
– по-п'яте, рішення, що підвищують вартість бізнесу, не завжди суспільно ефективні. Бажаючи збільшити прибуток, компанії можуть прагнути до монопольної влади над ринком, зниження податкових платежів, що не відповідає суспільним інтересам.

Тому, зважаючи на певну результативність різних відокремлених показників, вважаємо більш обґрунтованою концепцію управління і оцінювання вартості компаній на основі збалансованої системи показників (Balanced ScoreCard, BSC), у якій враховано такі нефінансові чинники, як частка ринку, якість продукції і т.п. [95, с.445].

Дослідження вартісного вимірювання об'єктів бухгалтерського обліку здійснюється ще з часів виникнення бухгалтерських записів з початком використання, окрім кількісних показників, вартісних. Причому, на думку Я.В.Соколова, застосування оцінювання в бухгалтерському обліку обумовило виникнення подвійного запису [81, с.44]. Донедавна оцінка вартості розглядалася у відриві від цілей і завдань бухгалтерського обліку та оцінки підприємства як об'єкта інвестицій. В даний час все більше фахівців

переконаються, що розроблених методів і прийомів замало для відображення в облікових документах нових господарських процесів. Для цього необхідно розширити арсенал аналітичних інструментів, за допомогою яких можна було б не тільки реально оцінювати вартість бізнесу, а й використовувати облікову інформацію для прийняття управлінських рішень (рис.1.8).

Рис. 1.8. Пентаграма можливостей структурної перебудови підприємства Біллербек Україна перо-пухова фабрика

Потреба в оцінюванні виникає і в разі вибору інвестиційних рішень. Для того щоб відповісти на питання: інвестиції в який бізнес принесуть найбільшу віддачу, потрібно передусім оцінити активи і майбутні доходи від бізнесу.

Висновки до розділу 1

Розвиток економічних процесів ускладнює взаємовідносини між підприємствами, фінансовими інститутами, державними структурами та

фізичними особами через процеси акумуляції капіталу з метою його примноження. Певна річ, без збільшення маси і частки накопичення в національному доході неможливо забезпечити зростання темпів економічного розвитку держави, і як наслідок – підвищити доходи та добробут (споживання) населення. Реалізація функцій накопичення власника засобів виробництва пов'язана з економічними інтересами інших суб'єктів господарювання, а активізація ділової та інвестиційної зацікавленості передбачає досягнення необхідного балансу результатів.

Інвестиції – це невід'ємна складова ринкових відносин, основна цільова спрямованість яких полягає у стійкому, поступовому та регульованому розвитку суспільного виробництва. Недооцінка ролі інвестиційної діяльності або навіть звуження її функцій неминує призведе до диспропорції економічного розвитку та загострення суперечностей суспільного розвитку

Розглядаючи виробничий сектор, слід відмітити, що опиратися на державне фінансування вигідно, але воно, як правило, недостатнє для задоволення потреб ефективного функціонування підприємства, а тому потрібно вишукувати інші способи залучення фінансових ресурсів. Одним із таких способів є довгострокові інвестиції. Для їх залучення необхідно здійснити структурну перебудову та забезпечити економічне зростання підприємств, що дасть можливість підвищити їх інвестиційну привабливість.

На основі конкретизації вказаних структурних елементів можна визначити роль і значимість фінансового та інвестиційного забезпечення діяльності підприємств в економіці країни, сформулювати концепцію їх розвитку та вдосконалити механізм регулювання процесу здійснення цих видів діяльності в обліку та звітності. Вирішення вказаних завдань дасть змогу знизити невизначеність фінансово-інвестиційного середовища та підвищити ефективність діяльності підприємств в Україні.

РОЗДІЛ II

МЕТОДИКА ОБЛІКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ТА ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Особливості обліку інвестиційної діяльності промислового підприємства

З розвитком інвестиційної діяльності виникають нові неузгодження між інвесторами і менеджерами з питань обліку інвестиційних відносин, хоча акціонерне законодавство розвинутих європейських країн, покладене в основу вітчизняного законодавства, має більш ніж сторічний шлях розвитку. Втім, це не стало гарантією повного захисту прав акціонерів та урегулювання їх майнових відносин, що зумовлено викривленням фінансової звітності, раптовим банкрутством.

Визначення первісної вартості інвестицій не свідчить про стабільність їх оцінки протягом функціонування суб'єкта підприємництва. У зв'язку з економічною діяльністю вартість акції може змінюватися (як підвищуватися так і знижуватися)[58, с.312].

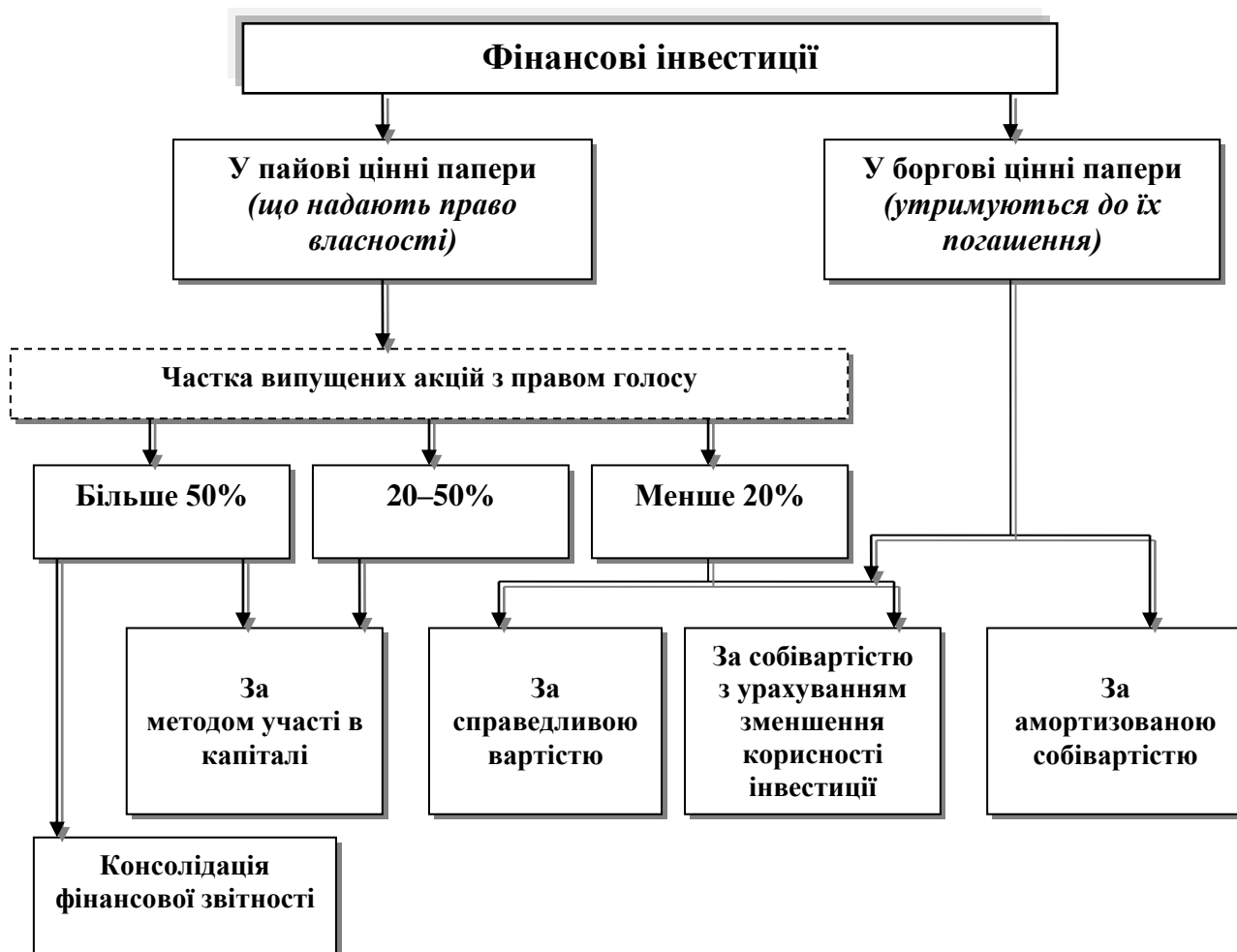
Важлива роль в ухваленні інвестиційних рішень зацікавленими користувачами щодо конкретних акціонерних товариств належить обліковій інформації про формування статутного капіталу шляхом емісії акцій, яка є домінуючою при оцінюванні ефективності управління вкладеними коштами.

Після зміни політичної системи на початку 90-х років в економіці країни відбулися корінні перетворення, одним із наслідків яких стало виникнення національного фондового ринку, використання в господарському обороті фінансових інструментів. У той самий час у нашій країні починає розвиватися і бухгалтерський облік фінансових інструментів. Незважаючи на свою відносно коротку історію, операції з фінансовими інструментами за минуле десятиліття стали однією із значущих сторін господарської діяльності економічних суб'єктів. Разом з тим система їх бухгалтерського обліку також не стояла на

місці, а навпаки, підпала під різні зміни, націлені на адекватніше віддзеркалення фінансових операцій [56, с.147].

Особлива увага приділяється обліку фінансових інструментів останніми роками, після реформування бухгалтерського обліку в Україні відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності.

Схематично облік фінансових інвестицій на дату балансу згідно з чинними П(С)БО наведено на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Схема обліку фінансових інвестицій на дату балансу

Згідно з П(С)БО 12 „Фінансові інвестиції” передбачено застосування двох методів оцінювання довгострокових інвестицій на дату балансу для їх подальшого обліку:

- 1) за справедливою вартістю;

2) за методом участі в капіталі [59, с.25].

Застосування даних методів породжує виникнення неузгоджених питань, що базуються на національній системі обліку та понятійного апарату.

Оцінюючи недосконалість прийнятих національних стандартів, Я.Д.Крупка в своєму дослідженні відмітив, що стислий виклад у П(С)БО 12 „Фінансові інвестиції” великої кількості різнобічної інформації відносно МСФЗ призвів до того, що в процесі практичного втілення даного стандарту в життя виникають певні проблеми при трактуванні окремих термінів, принциповому підході до класифікації інвестицій, їх оцінки у момент придбання (створення) чи на дату балансу [40, с. 24].

Відповідно до пункту 11 П(С)БО 12 „Фінансові інвестиції” інвестиції в асоційовані і дочірні підприємства та в спільну діяльність зі створенням юридичної особи (спільного підприємства) на дату балансу відображаються за вартістю, що визначена за методом участі в капіталі [59, с.26].

Метод участі в капіталі полягає в тому, що інвестиції на дату балансу відображаються за вартістю, що визначається з урахуванням зміни загальної величини власного капіталу об'єкта інвестування, крім тих, що є результатом операцій між інвестором і об'єктом інвестування. Виняток становлять інвестиції в асоційоване або дочірнє підприємство, що веде діяльність в умовах, які обмежують його здатність передавати кошти інвестору протягом періоду, що перевищує дванадцять місяців.

Ураховуючи зміст даного положення, Я.Д.Крупка відмічає, що в економічній літературі є низка критичних зауважень щодо обліку інвестицій на дату балансу за методом участі в капіталі. Зокрема, вважається, що має місце неадекватна оцінка інвестицій, оскільки вона не відображає ні величини інвестованого капіталу в балансовій оцінці об'єкта вкладення, ні ринкової вартості акцій [40, с. 25]. Висловлюється також думка, що встановлена нижня межа інвестицій (20 %) нічим не вмотивована, неочевидними є критерії впливу інвестора на об'єкт інвестування [6, с. 113].

Аналогічне обґрунтування, на основі внесених доповнень, покладено і в основу П(С)БО 12, в якому під *суттєвим впливом* визначені повноваження брати участь у прийнятті рішень з фінансової, господарської та комерційної політики об'єкта інвестування без здійснення контролю цієї політики.

Зі змісту П(С)БО 12 стає очевидним, що окремо наведені свідчення суттєвого впливу є рівнозначними, оскільки не вказано їх вагомість, а звідси випливає – саме чому тільки перший варіант покладено в основу методики обліку за методом участі в капіталі. За наявності власника контрольного пакета акцій або ж групи контрольних учасників визначення суттєвого впливу часткою 20% і більше є віртуальним, а тому необ'єктивним. Проте П(С)БО 12 у таких випадках альтернативи для обліку інвестицій в асоційовані підприємства, окрім методу участі в капіталі, не надає.

Оцінюючи метод участі в капіталі, слід погодитись із його застосуванням лише для інвестицій у дочірні підприємства, на основі наявності права розпорядження як фінансовими результатами, так і майном даного підприємства відповідно до своєї частки у статутному капіталі.

Проте С.Ф.Голов зазначав, що в основу обліку за методом участі в капіталі покладено концепцію, що інвестор заробив дохід від інвестиції, еквівалентний частці власності [11, с. 244].

Щодо такого підходу, то слід заперечити, що дохід є власністю відокремленої юридичної особи, а не інвестора (фізичної чи юридичної особи). Для того щоб ці доходи належали вказаним інвесторам, потрібно:

- вилучити суму доходу в асоційованих, дочірніх підприємствах на основі використання права голосу з урахуванням абсолютної більшості та передати інвестору;
- сплатити відповідні податки та платежі;
- або в разі ліквідації – додатково зменшити доходи на суму витрат, пов'язаних з ліквідацією асоційованого чи дочірнього підприємства.

Збільшення вартості чистих активів на частку в отриманому прибутку слід розглядати як реінвестиції, що здійснюються за рахунок прибутку,

отриманого від інвестиційних операцій, проте це є окремий вид господарських операцій, що потребує обов'язкового документування та відображення на рахунках бухгалтерського обліку і фінансовій звітності як інвестиції в незареєстрований капітал. Застосування обліку інвестицій у незареєстрований капітал дозволить визначати обсяг поповнення активів за рахунок внутрішніх інвестицій, що і виконуватиме функцію визначення реальних інвестицій.

Оскільки фінансові інвестиції у формі придбання акцій є участю в зареєстрованому капіталі інших підприємств, то доречним у цьому випадку є застосування визначення власного капіталу, наведеного Ф.Ф.Бутинцем : „... власні джерела підприємства, які без визначення строку повернення внесені засновниками або залишені ними на підприємстві з оподаткованого прибутку” [8, с. 403].

Згідно з вітчизняним законодавством періодичні зміни власного капіталу у звітних періодах не стосуються зміни статутного капіталу, що, як правило, є постійним. Звідси випливає, що інвестування здійснюється в постійну величину (статутний капітал), а їх облік – за змінною величиною. Оскільки метою інвестицій є отримання прибутку або досягнення соціального ефекту, то для інвестора виникає необхідність в обліку відображати окремо прибутки або вигоди.

За недосконалості розвитку фондового ринку, наявності можливості викупу акцій підприємства за заниженою вартістю набуватиме значення прозоре відтворення частки інвесторів у власному капіталі підприємства. Наведена класифікація капіталу за джерелами його створення дає змогу отримати повне уявлення, за рахунок яких джерел формується капітал акціонерного товариства, що сприятиме оптимізації структури капіталу, а також для оцінювання дохідності інвестицій з урахуванням сукупного авансованого капіталу.

Д.О.Єндовицький і Н.О.Ішкова обґрунтовують, що стосовно акцій інвестор розраховує в майбутньому отримати дивіденди на вкладений

авансований капітал і (або) дохід у вигляді приросту курсової вартості акцій у разі продажу, погашення або зростання ринкової вартості [21, с. 66].

Безумовно, існує потреба коригування номінальної вартості акції у інвестора у зв'язку зі зміною їх курсової вартості, проте застосування методу участі в капіталі є прийнятним і доцільним у разі застосування в розвинених країнах (зокрема, у США) випусків безномінальних акцій.

Відображення в бухгалтерському обліку інвестицій в акції інших підприємств передбачає необхідність визначення їх первісної вартісної оцінки та оцінки на дату балансу. Порядок формування первісної вартості фінансових інвестицій відповідно до П(С)БО 12 „Фінансові інвестиції” залежить від способу придбання акцій.

Відповідно до П(С)БО 19 „Об'єднання підприємств” справедлива вартість цінних паперів прирівнюється до поточної ринкової вартості на фондовому ринку, а за відсутності такої оцінки – до експертної оцінки [59, с.31]. При застосуванні експертної оцінки навіть за однакових обставин така вартість може коливатися, оскільки існує вплив суб'єктивізму і можливий вплив зацікавленої сторони.

Тому, на нашу думку, вирішення проблеми оцінки акцій може забезпечити не інструктивний матеріал щодо визначення експертної оцінки акцій, з її прив'язуванням до вартості капіталу та очікуваних доходів у майбутньому, а забезпечення швидкого та ефективного розвитку фондового ринку.

Розглядаючи класифікацію інвестицій відносно П(С)БО 2 „Баланс” на поточні та довгострокові, слід відмітити, що віднесення придбання акцій до поточних інвестицій неможливе, оскільки втрачається зміст поняття інвестицій, що надають право власності. Такі інвестиції передбачають вкладення з метою створення або поповнення капіталу для досягнення загальної стратегії створення та функціонування суб'єкта підприємництва.

Як акції для перепродажу можуть розглядатися лише викуплені власні акції для їх повторного розміщення. Проте такі акції не є активом суб'єкта

підприємництва, а визначають зменшення суми власного капіталу шляхом від'ємного його значення.

У професійних торговців цінними паперами, що здійснюють торгівлю акціями, такі акції є формою специфічного товару, який можна продати після певної роботи за ціною, вищою від ціни придбання. Операції, пов'язані з торгівлею такими цінними паперами, повинні розглядатися як операційна (основна) діяльність.

Відокремити поточні фінансові інвестиції у формі придбаних акцій на момент їх придбання неможливо, навіть у разі, якщо підприємство очікує їх реалізувати протягом одного року.

Тому облік таких фінансових операцій доцільно вести із застосуванням відокремленого рахунку 35 „Поточні фінансові активи” або ж „Цінні папери до їх погашення або продажу” замість рахунку „Поточні фінансові інвестиції”.

Відповідно до МСФЗ підприємства можуть у своїх балансах не відокремлювати поточні інвестиції від довгострокових, однак вони повинні здійснювати їх розмежування з метою оцінювання.

Визначати терміни реалізації придбаних акцій, які можуть тривати від одного дня до періоду, більшого за рік залежно від їх ліквідності, досить дискусійно. Тому з метою уніфікації підходів до розмежування видів акцій на довгострокові фінансові інвестиції (рахунок 14 „Довгострокові фінансові інвестиції”) і поточні фінансові активи (рахунок 35, запропонована вище назва „Поточні фінансові активи” замість рахунку „Поточні фінансові інвестиції”) пропонуємо взяти за основу рішення власника акцій про терміни реалізації цих акцій. Якщо на момент надходження (придбання) акцій не існує визначених термінів їх реалізації і підприємство не відноситься до тих, основною діяльністю яких є торгівля цінними паперами, то необхідно такі акції відобразити лише на рахунку 14 „Довгострокові фінансові інвестиції”, оскільки такі цінні папери за своєю природою відносяться до довгострокових. Із прийняттям рішення про реалізацію акцій вважаємо за доцільне відобразити

переведення активів до поточних, виокремити для цього спеціальний субрахунок 353 „Довгострокові фінансові активи, утримувані для продажу”.

Застосування субрахунку 353 „Довгострокові фінансові активи, утримувані для продажу” дасть змогу вдосконалити забезпечення належного контролю за операціями з інвестиційною діяльністю, які носять стратегічний характер.

До довгострокових інвестицій, незалежно від терміну їх реалізації, відносять і інвестиційну власність, оскільки в ній передбачаються активи, що відносяться до необоротних активів.

Проте чинними П(С)БО також окремо не передбачено порядку первісного оцінювання акцій у разі їх безоплатного отримання, і не врегульовано особливості обліку отримання таких акцій. Дискусійним залишається і правомірність віднесення таких операцій до інвестиційних, оскільки не передбачено вкладення активів.

Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку [31], передбачено відображати на субрахунку 745 „Дохід від безоплатно одержаних активів” інформацію про доходи від безоплатно одержаних фінансових інвестицій, але лише у разі їх вибуття. Тому, оскільки отримані акції потрібно відображати у складі необоротних активів, то безоплатне їх надходження відповідно до інструкції має здійснюватися у кореспонденції з рахунком 424 „Безоплатно одержані необоротні активи”. Враховуючи, що залишок додаткового капіталу на цьому субрахунку зменшується на суму визнаного доходу протягом строку корисного використання безоплатно одержаних об'єктів необоротних активів і при вибутті таких активів, то і доходи від безоплатного отримання таких акцій відобразатимуться лише при вибутті інвестицій.

Згідно з принципом обачності, який передбачає запобігання завищенню оцінки активів і доходів, а також заниженню оцінки зобов'язань і витрат, інвестиції повинні бути переоцінені й відображені в балансі за справедливою ринковою вартістю, якщо їх справедлива вартість нижча за собівартість.

Відповідно до п. 8 П(С)БО 12 сума збільшення або зменшення балансової

вартості інвестицій відображається у складі інших доходів або інших витрат відповідно. Це свідчить, що дооцінка довгострокових фінансових інвестицій відображається за кредитом рахунку 74 „Інші доходи”, а тому і безоплатне отримання акцій доцільно відображати також на субрахунку 745 „Дохід від безоплатно одержаних активів”, але на момент їх придбання, а не реалізації.

Розглянувши особливості придбання акцій та їх обліку, ми дійшли висновку про необхідність врахування в обліковій політиці підприємства умов відображення операцій з акціями та розкриття інформації в фінансовій звітності. Для цього в наказі про облікову політику підприємства вважаємо за доцільне передбачати таку інформацію:

- спосіб оцінки акцій (власних акцій у разі купівлі та їх подальшої реалізації);
- наслідки змін способів оцінки акцій у разі їх перепродажу;
- вартість придбаних акцій інших підприємств (за умови можливості та/або неможливості визначення їх поточної ринкової вартості);
- різницю між поточною ринковою вартістю на звітну дату і попередньою оцінкою фінансових інвестицій, за якими визначається поточна ринкова вартість (справедлива);
- вартість і види цінних паперів та інших фінансових інструментів, що обтяжені заставою;
- момент і порядок відображення різниці між фактичними витратами на придбання і справедливою вартістю, яка може включатися в прибуток (збиток) звітного періоду або відображатися на рахунках капіталу;
- дані про створення резервів під знецінення цінних паперів з інформацією про суму резерву, створеного у звітному році, суму резерву, визнаного операційним доходом звітного періоду; суму резерву, використаного у звітному році.

2.2. Облікове забезпечення операцій фінансової діяльності

Крім операційної (основної) діяльності, яка включає виробництво продукції, проведення робіт і надання послуг, передбачених статутом підприємства, може здійснюватись фінансова та інвестиційна діяльність.

Фінансова діяльність характеризується тим, що викликає зміни розміру та складу власного і позикового капіталу підприємства.

До операцій фінансової діяльності належать:

1. надходження грошових коштів у результаті фінансової діяльності:
  - надходження власного капіталу (грошових коштів від розміщення акцій та інших операцій, що призводять до збільшення власного капіталу);
  - отримання позики (надходження грошових коштів у результаті утворення боргових зобов'язань – позик, векселів, облігацій, інших коротко- й довгострокових зобов'язань, не пов'язаних з операційною діяльністю);
2. інші надходження (показуються інші надходження, пов'язані з фінансовою діяльністю – дивіденди, проценти, орендна плата).
  - списання витрат і коштів у результаті фінансової діяльності;
  - погашення позик, отриманих у банках, та процентів за кредит;
  - сплата дивідендів грошовими коштами;
3. інші платежі (використання грошей для викупу раніше випущених акцій підприємства, оплата фінансової оренди та інші платежі, пов'язані з фінансовою діяльністю – проценти за облігаціями тощо).

Надходження обліковуються на рахунку 73 „Інші фінансові доходи”, а витрати – на рахунку 95 „Фінансові витрати”.

Для правильного віднесення витрат на рахунок 95 необхідно пам'ятати, що до фінансових витрат належать витрати, які впливають на розмір власного й залученого капіталу, зокрема сума сплати банкам процентів за користування кредитами, витрати на емісію (випуск) облігацій, плати за фінансову оренду та інші витрати.

Основними видами доходів, які належать до фінансової діяльності, є:

- доходи від інвестицій в асоційовані, спільні, дочірні підприємства;

- дивіденди одержані;
- відсотки одержані;
- інші доходи від фінансових операцій.

З названими доходами тісно пов'язані такі поняття як метод участі в капіталі та асоційоване підприємство.

Метод участі в капіталі – метод обліку інвестицій, який передбачає збільшення або зменшення балансової вартості інвестицій відповідно на суму збільшення або зменшення частки інвестора у власному капіталі об'єкта інвестування.

Асоційоване підприємство – підприємство, в якому інвестору належить блокувальний пакет акцій (більш як 25 % акцій) і яке не є дочірнім або спільним підприємством інвестора [141, 20].

Узагальнення інформації про доходи від інвестицій, здійснених в асоційовані, дочірні або спільні підприємства та облік яких ведеться за методом участі в капіталі, відображається на рахунку 72 „Дохід від участі в капіталі”.

За кредитом рахунку відображається збільшення (одержання) доходу, за дебетом – списання у порядку закриття на рахунок 79 „Фінансові результати”.

До рахунку 72 „Дохід від участі в капіталі” можуть бути відкриті наступні субрахунки (табл. 2.1).

Аналітичний облік доходів від участі в капіталі ведеться за кожним об'єктом інвестування та іншими ознаками, визначеними підприємством.

Первинними документами для обліку доходів від участі в капіталі є розрахунки та довідки бухгалтерії, акти переоцінки, рахунки, платіжні доручення.

Таблиця 2.1

Субрахунки до рахунку 72 "Дохід від участі в капіталі"

№ суб-ку	Назва субрахунку	Характеристика
721	Дохід від інвестицій в	Для узагальнення інформації про доходи,

Продовження таблиці 2.1

	асоційовані підприємства	пов'язані зі збільшенням частки інвестора в чистих активах об'єкта інвестування, зокрема, внаслідок одержання асоційованими підприємствами прибутків.
722	Дохід від спільної діяльності	Для узагальнення інформації про доходи, пов'язані зі збільшенням частки інвестора в чистих активах об'єкта інвестування, зокрема, внаслідок одержання спільними підприємствами прибутків.
723	Дохід від інвестицій в дочірні підприємства	Для узагальнення інформації про доходи, пов'язані зі збільшенням частки інвестора в чистих активах об'єкта інвестування, зокрема, внаслідок одержання дочірніми підприємствами прибутків.

Відображення в бухгалтерському обліку доходів від участі в капіталі відбувається наступним чином (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Кореспонденція рахунків з обліку доходів від участі в капіталі на підприємстві

Біллербек Україна перо-пухова фабрика

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Віднесено на фінансові результати дохід, отриманий від інвестицій в дочірні, асоційовані або спільні підприємства	72 „Дохід від участі в капіталі”	792 „Результат фінансових операцій”
2	Визнано дохід від інвестицій, які обліковуються за методом участі в капіталі у вигляді збільшення частки інвестора в чистих активах об'єкта інвестування за рахунок отримання прибутку або зростання власного капіталу	14 „Довгострокові фінансові інвестиції”	72 „Дохід від участі в капіталі”

Узагальнення інформації про доходи, отримані у процесі фінансової діяльності підприємства, зокрема, дивідендів, відсотків та

інших доходів від фінансової діяльності, які не обліковуються на рахунку 72 „Дохід від участі в капіталі”, ведеться на рахунку 73 „Інші фінансові доходи”.

За кредитом рахунку відображається визнана сума доходу, за дебетом – списання кредитового обороту на рахунок 79 „Фінансові результати”.

Субрахунки до рахунку 73 „Інші фінансові доходи” наведено в табл. 2.3

Таблиця 2.3

Субрахунки до рахунку 73 „Інші фінансові доходи”

№ суб-ку	Назва субрахунку	Характеристика
731	Дивіденди одержані	Для узагальнення інформації про належні дивіденди від інших підприємств, що не є асоційованими, дочірніми та спільними
732	Відсотки одержані	Для узагальнення інформації про відсотки за облігаціями чи іншими цінними паперами, за якими не ведеться облік на субрахунку 731 „Дивіденди одержані”, зокрема, винагороди за здані в фінансову оренду необоротні активи
733	Інші доходи від фінансових операцій	Для узагальнення інформації про інші доходи від фінансової діяльності, які не знайшли відображення на інших субрахунках рахунку 73 „Інші фінансові доходи”

Аналітичний облік фінансових доходів ведеться за об'єктами інвестування та іншими ознаками, визначеними підприємством. Первинними документами для обліку інших фінансових доходів є розрахунки та довідки бухгалтерії, платіжні доручення, рахунки тощо.

Порядок відображення в бухгалтерському обліку інших фінансових доходів наведено в табл. 2.4.

Облік фінансових витрат регулюється П(С)БО 31 „Фінансові витрати”[60].

Витратами фінансової діяльності підприємства є витрати за відсотки (за кредитами отриманими, облігаціями випущеними, фінансовою орендою тощо) та інші витрати підприємства, пов'язані із залученням позикового капіталу.

Таблиця 2.4

Кореспонденція рахунків з обліку інших фінансових доходів

№ п/п.	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Віднесено інші фінансові доходи на фінансові результати	73 „Інші фінансові доходи”	792 „Результат фінансових операцій”
2	Визнано інший фінансовий дохід у вигляді відсотків, які належать до отримання за активи, надані у фінансову оренду	16 „Довгострокова дебіторська заборгованість”	732 „Відсотки одержані”
3	Отримано роялті в готівковій формі	30 „Каса”	733 „Інші доходи від фінансових операцій”
4	Відображено нарахування іншого фінансового доходу, що належить до отримання у вигляді відсотків за облігаціями	37 „Розрахунки з різними дебіторами”	732 „Відсотки одержані”
5	Визнано інший фінансовий дохід у зв'язку зі зменшенням зобов'язання за довгостроковими позиками	50 „Довгострокові позики”	73 „Інші фінансові доходи”
6	Відображено дохід від наданих у фінансову оренду активів	68 „Розрахунки за іншими операціями”	732 „Відсотки одержані”

По дебету рахунку 95 „Фінансові витрати” відображається сума визнаних витрат, по кредиту – списання (у кінці місяця чи року) на рахунок 79 „Фінансові результати”.

Для обліку витрат у Плані рахунків передбачено рахунок 95 „Фінансові витрати”, який має такі субрахунки:

- 951 „Відсотки за кредит”;
- 952 „Інші фінансові витрати”.

За дебетом рахунка відображається сума визнаних витрат, за кредитом — списання (в кінці року або в кінці звітного місяця) на рахунок 79 „Фінансові результати”. На субрахунку 792 „Результат фінансових операцій” визначається результат від фінансової діяльності підприємства.

На субрахунку 951 ведеться облік витрат, пов’язаних з нарахуванням та сплатою відсотків, відсотків тощо за користування кредитами банків.

На субрахунку 952 ведеться облік витрат, пов’язаних із залученням позикового капіталу, зокрема витрат, пов’язаних з випуском, утриманням та обігом власних цінних паперів; нарахуванням відсотків за договорами кредитування (крім банківських кредитів), фінансового лізингу тощо.

Первинними документами при відображенні нагромадження фінансових витрат є видатковий касовий ордер, виписка банку, довідка бухгалтерії тощо. Списання витрат на фінансові результати оформляється довідкою (розрахунком) бухгалтерії.

Кореспонденція рахунків з обліку фінансових витрат наведена в табл. 2.5

Таблиця 2.5

Відображення в обліку фінансових витрат

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Нараховані проценти за користування кредитом	951	684
2	Фінансові витрати списані на фінансові результати	792	951

При погашенні процентів за користування банківськими кредитами складаються проводки:

Дт 951 „Проценти за кредит”;

Кт 30 „Каса” (оплата процентів готівкою з каси);

Кт 31 „Рахунки в банках” (оплата процентів шляхом списання належної суми до сплати через банк);

Кт 50 „Довгострокові позики” (оплата процентів за рахунок отриманих позик);

Кт 60 „Короткострокові позики”(оплата процентів за рахунок отриманих позик).

Для обліку інших фінансових витрат (крім банківських кредитів) використовується субрахунок 952 „Інші фінансові витрати”, в дебет якого списуються витрати, пов’язані з нарахуванням й оплатою різних послуг, що виникають при залученні капіталу (витрати з випуску, утримання й обігу власних цінних паперів, нарахування процентів за договорами кредитування, плата за фінансовий лізинг, амортизація дисконту за випущеними облігаціями) з кредиту рахунків:

Кт 30 „Каса” (оплата витрат, пов’язаних із випуском, утриманням та оборотом власних цінних паперів);

Кт 31 „Рахунки в банках ” (оплата процентів за договорами кредитування (крім банківських кредитів), погашення витрат з лізингу);

Кт 50 „Довгострокові позики” (оплата витрат за рахунок позик);

Кт 52 „Довгострокові зобов’язання за облігаціями” (премія і дисконт за облігаціями);

Кт 53 „Довгострокові зобов’язання з оренди” (плата за фінансовий лізинг);

Кт 60 „Короткострокові позики” (оплата витрат за рахунок позик);

Кт 68 „Розрахунки за іншими операціями” (нарахування процентів за лізинг).

Витрати в кінці місяця списуються на фінансові результати:

Дт 79 „Фінансові результати” субрахунок 792 „Результат фінансової діяльності”;

Кт 95 „Фінансові витрати”.

2.3. Методика оцінювання фінансово-інвестиційної діяльності у звітності підприємства

Розвиток інформаційного забезпечення сучасного бізнесу і технологій його управління у край необхідно використовувати на практиці, щоб підвищити конкурентоспроможність і привабливість підприємства. Досконало побудована система обліку фінансово-інвестиційної діяльності, безперечно, є перевагою перед потенційними інвесторами, крім того, вона дає змогу точніше визначити витрати підприємства, місця їх виникнення і способи скорочення. Інвестиційна і фінансова діяльність підприємства також повинна бути тісно пов'язана з виконанням стратегічних планів розвитку підприємства [4, с.116].

Вартісна оцінка активів підприємства є найважливішим елементом оцінювання ефективності здійснення інвестицій. Проте у вітчизняній практиці даний напрям, який базується на оцінці вартості підприємства як інвестиційного потенціалу, використовується далеко не повною мірою. Щоб наблизитися до світового рівня, необхідно підходити до оцінки підприємства на основі теорії корпоративних фінансів і вміти застосовувати їх для обліку та аналізу ефективності компанії. Тому кожне рішення у сфері залучення інвестицій та оцінки їх ефективності має ухвалюватися з урахуванням впливу майбутніх інвестицій на вартість підприємства в цілому. Поява нових важливих специфічних чинників і кардинальна зміна механізму інвестиційної діяльності виявляють неспроможність старих накопичених знань, служать дієвим мотивом до розробки більш удосконалених наукових підходів, що задовольняли б вимогам нових соціально-економічних умов господарювання. Однією з характерних тенденцій розвитку світової цивілізації є процес гармонізації міжнародного фінансово-облікового законодавства. Звідси випливає реальна проблема вдосконалення організаційно-правової і нормативної бази аналізу інвестицій, розроблення адаптованих методик оцінки інвестиційних ресурсів з метою задоволення вимог потенційних інвесторів.

При виконанні комерційної оцінки інвестиційних проектів в основному.

використовується „класичний” підхід, що розглядає новостворене підприємство. В англійській літературі з інвестиційного аналізу для цього використовується спеціальний термін “greenfield plants”, суть якого полягає в ефективності створення нового підприємства. Тому й оцінка активів даного підприємства більш зрозуміла і передбачена в діючих нормативно-правових актах, що передбачають оцінку економічного ефекту.

Концепція вартісної оцінки підприємства повинна чітко простежуватися в процесах аналізу інвестиційної привабливості та в процесі управління інвестиційними потоками. Холт Роберт відзначав: „...концепція підвищення цінності фірми і важливість комплексного аналізу при ухваленні фінансових рішень – два принципи, які ніколи не будуть витіснені новими аналітичними прийомами” [84, с. 9]. Можна однозначно сказати, що такий показник, як вартість підприємства, тісно пов’язаний з показниками інвестиційної привабливості даного підприємства. В економічній оцінці вартість підприємства можна розглядати на основі трьох основних підходів – майнового, комерційного і прибуткового. На вартість підприємства впливає цілий ряд економічних показників у прямій залежності від обраного концептуального підходу.

Б.Райан вважає, що початкова вартість складається із вхідної ціни придбання відповідного активу, яка може суттєво відрізнятись від його поточної вартості як при оцінці вартості заміни, так і від вартості реалізації [75, с.16]. Проте, як правило, майнового підходу до оцінки вартості капіталу недостатньо. Для отримання точнішої оцінки вартості підприємства можуть використовуватись різні методи на основі визначення величини отримання доходу, при якому важливе значення має показник вартості чистих пасивів.

Виходячи з принципів інформаційного забезпечення акціонерів, коли основною інформацією є фінансова звітність підприємства, оцінка підприємства здійснюється на основі аналізу статей балансу. При цьому використовуються такі показники, як вартість чистих активів, власний капітал, вартість чистих пасивів, валюта балансу.

Опираючись тільки на цифрові показники статей балансу підприємства, користувач фінансової звітності може припуститись помилки стосовно реального фінансового стану такого підприємства. Такі відхилення можуть бути при визначенні показників оновлення основних засобів у разі проведення їх індексації. Щоб оцінити міру ліквідності підприємства, застосовують такий показник, як вартість чистих активів, оскільки він з найменшою похибкою наближає дані фінансового обліку до ринкової вартості підприємства. Проте величина чистих активів не дає уявлення про кон'юнктуру ринку і не дає змогу визначити обсяги майбутнього прибутку.

Розглянувши методи оцінки підприємства на основі показників фінансової звітності поряд із існуючими перевагами, доцільно виділити такі недоліки.

По-перше, вартість фірми, відображена в балансі підприємства, як правило, відрізняється від ринкової, оскільки в балансі не відображено всіх цінностей, що належать підприємству на правах власності. Зазвичай у звітності не відображаються окремі види нематеріальних активів, а саме – товарні знаки, емблеми, якими володіє підприємство, і які можуть суттєво вплинути на вартість підприємства. Важливим чинником у даному разі може бути несвоєчасність проведення дооцінки (уцінки) активів підприємства. На основі власного досвіду в аудиторській практиці відмічаємо, що досить часто на момент проведення емісії цінних паперів підприємства не проводять дооцінку активів до рівня їх справедливої вартості, а вже потім, після придбання контрольного пакета акцій, проводиться дооцінка активів. Такий підхід давав змогу завчасно передбачити за допомогою додаткової емісії можливість придбання підприємства за найменшою вартістю.

По-друге, низька релевантність показників фінансової звітності. Дані балансу відображають стан справ у минулому, оскільки на складання фінансової звітності відведено певний період часу, а як наслідок – дані фінансової звітності не відзеркалюють стану справ і на момент підписання аудиторського висновку. При проведенні аудиту фінансової звітності підприємства з метою проведення емісії застосовується також ретроспективний

метод дослідження. Недоліки даного методу відзначалися багатьма вченими. Так, Д.Міддлтон вважає, що „початкова вартість, показана в бухгалтерському балансі, є неадекватною поточній вартості засобів на момент його складання” [51, с.344]. На практиці такий метод оцінки може використовуватися як початковий етап, який може бути базою для аналізу змін у вартості підприємства.

В умовах ринкової економіки важливу роль відіграє підприємницька діяльність на основі приватної власності. Залучення приватної власності через інвестування зумовлює низку невирішених питань щодо процесу використання об'єктів такої власності.

Вочевидь, перш ніж вкладати фінансові кошти в той або інший інвестиційний проект, його доцільно оцінити з огляду на вартість інвестованого майна та отримання можливих прибутків (збитків). Крім того, комерційна реалізація проекту та одержання економічної вигоди від нього, не можуть відбутися миттєво, а вимагають певного часу.

Звідси, власне, впливає необхідність проведення вартісної оцінки об'єкта для комерційного використання. Оскільки в даний час ринок інвестицій в Україні ще недостатньо насичений, тому першочергового значення набуває опрацювання методів прибуткового підходу, тобто методів, які дають змогу оцінювати інвестиційну вартість об'єктів інвестування.

Комерційне використання об'єктів приватної власності як у межах вітчизняної економіки, так і в зовнішньоекономічній діяльності поставило перед вітчизняними підприємцями проблему вартісної їх оцінки, оскільки неможливо ефективно розпоряджатися власністю, не знаючи її вартості та не обліковуючи її. Тому особливої актуальності набуває процедура оцінювання інвестиційної вартості об'єктів інвестування.

Потреба у визначенні вартісної оцінки об'єктів власності не вичерпується придбанням чи продажем об'єктів інвестування, тобто операціями купівлі-продажу. Вартісна оцінка таких об'єктів необхідна у разі здійснення внесків до статутного капіталу новостворених підприємств, приватизації діючих

підприємств, визначення бази нарахування дивідендів, надання прав на використання винаходів у вигляді ліцензій.

Важливість визначення інвестиційної вартості полягає і в тому, що об'єкти інвестування оцінюються на дату здійснення інвестицій. Потім вони можуть переоцінюватися, проте дане переоцінювання не впливає на частку інвестування в статутному капіталі підприємства. Такий підхід характерний і в разі дооцінювання об'єктів інтелектуальної власності, оскільки досить часто оцінка таких об'єктів здійснюється лише на етапі розроблення, без урахування перспективи їх дохідності. Втім, оцінити обсяги доходів можливо тільки на основі проведення оцінювання інвестиційної вартості.

Оцінка за ринковою вартістю підприємства базується на двох принципових підходах:

- ринкової оцінки активів підприємства;
- поточної ринкової оцінки капіталу [14, с.15].

Оцінка активів за ринковою вартістю може значно відрізнятись від балансової вартості з низки причин.

По-перше, при встановленні балансової вартості активи розглядаються відокремлено, загальна вартість активів визначається додаванням вартості окремих об'єктів активів, не враховуючи взаємодоповнюваності існуючих активів, як наслідок – часте недооцінювання нематеріальних активів.

По-друге, механічне коригування статей балансу з урахуванням інфляції (наприклад переоцінювання основних засобів) може значно завищувати або занижувати реальну оцінку окремих активів (результат залежить від бази перерахунку і вживаних коефіцієнтів).

По-третє, у балансі відображена залишкова вартість активів (як різниця первинної вартості і зносу). Знос розраховується за стандартною методикою і може не відбивати реального зносу (як фізичного, так і морального).

Методи оцінювання активів включають:

1) оцінку за ліквідаційною вартістю як сумою грошових коштів, яку можна отримати, реалізувавши активи на ринку (розглядається саме продаж

відособлених активів, а не їх комбінації). В окремих методиках враховуються специфічні ліквідаційні витрати (комісійні з продажу, витрати зі звільнення персоналу і т.п.);

2) оцінку реального зносу і розрахунок залишкової вартості як різниці відновної вартості і реального зносу.

Зважаючи на нестабільність економіки України, на наш погляд, необхідно великого значення надавати фіксації дати проведення оцінки інвестиційної вартості. Таке прив'язування оцінки до конкретної дати особливо важливе у випадках, коли ринок перенасичений власністю, що перебуває на межі банкрутства або на ембріональному етапі розвитку, і тому відчуває нестачу інвестиційних ресурсів. Водночас, на розмір інвестиційної вартості може впливати і характерне для кризової економіки перевищення пропозиції всіх активів над платоспроможним попитом, а також ціна одного й того ж об'єкта однакової собівартості залежить від стану розвитку ринкової економіки. Тому при здійсненні інвестиційних процесів потрібно враховувати саме реальну, ринкову ціну, яка пропонується на конкретному ринку, в конкретний момент і в конкретних умовах.

Іншим ключовим моментом у визначенні інвестиційної вартості є рівень гарантій для інвестора. Підвищення гарантій, а як наслідок – зниження рівня підприємницького ризику до певної міри досить часто може мати зворотний вплив на інвестиційну вартість.

Проте в бухгалтерському обліку ринковий метод оцінювання вартості не забезпечує збігу ринкової вартості підприємства та алгебраїчної суми вартості його активів. Такий підхід не знімає ризиків дотримання принципу обачності щодо обліку активів підприємства, оскільки у ринковій вартості враховується ряд додаткових чинників: цілісність та безперервність діяльності, якісний склад персоналу, стан галузі та економіки загалом.

Недоліком порівняльного способу є і те, що в основу оцінки покладено цінову інформацію підприємств-аналогів, які в будь-якому разі мають відмінності (виробничі, кадрові, технологічні, територіальні тощо). Для

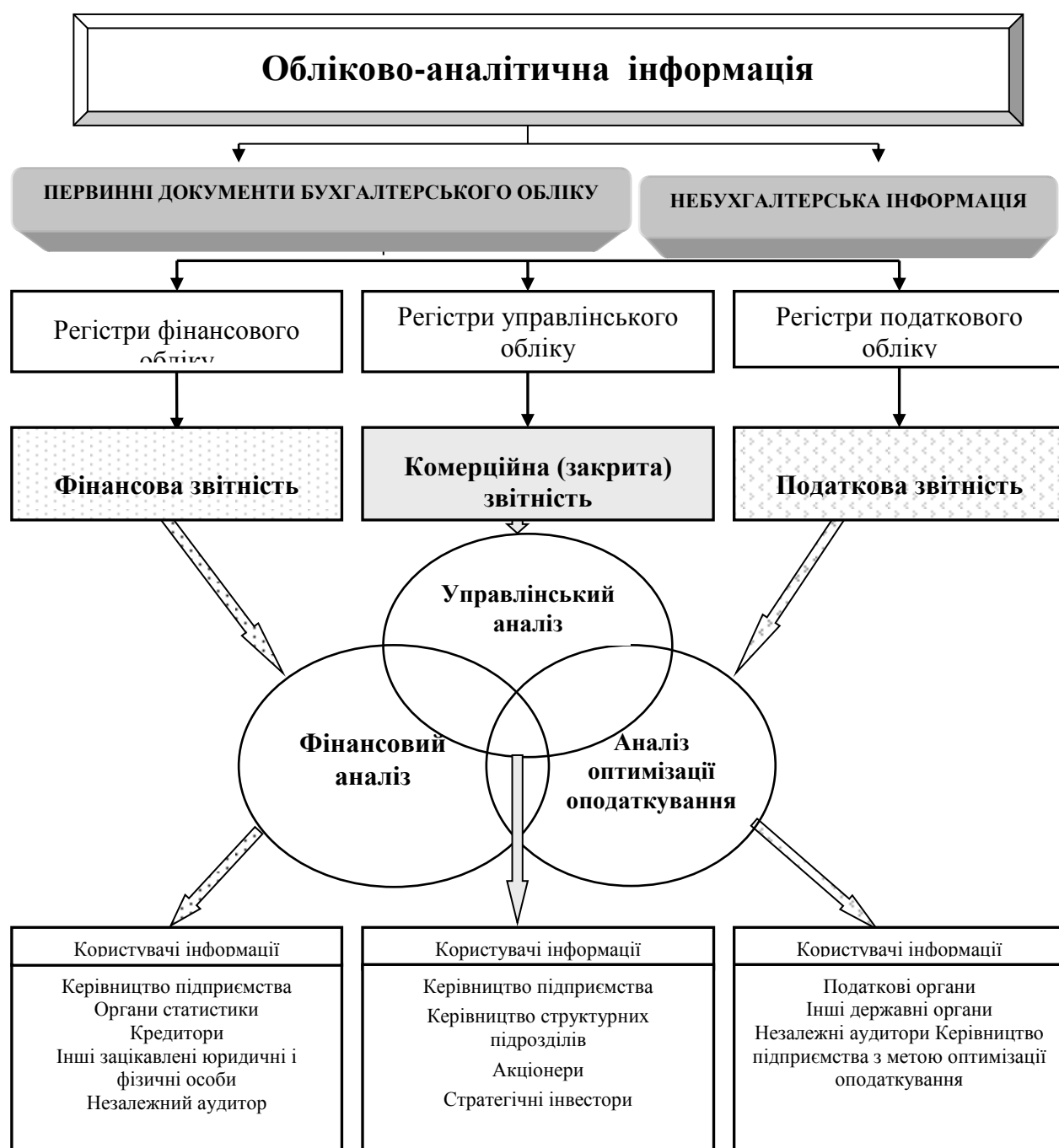
визначення вартісних відхилень підприємств необхідно провести дослідження щодо їх відмінностей та подібностей, існує потреба в інформації, яка досить часто є прихованою або закритою і не може бути достовірно визначеною для проведення порівнянь. Також слід враховувати, що не всі якісні характеристики можуть бути визначені і відображені у вартісній оцінці, що свідчить про постійну гіпотетичну відмінність ринкової та розрахункової вартості, а також вартості іншого підприємства-аналога. При застосуванні порівняльного (ринкового) способу оцінки вартості підприємства або його активів необхідно керуватися тим, що обсяг прибутку продавця залежить від рівня обізнаності (володіння необхідною інформацією) покупця.

З цього випливає, що необхідно проводити аналіз акцій компаній-аналогів (які котируються на фондовому ринку). Проте це варто доповнити і дослідженням вартості акцій власного підприємства, оскільки реалізація пакетів акцій одного й того ж підприємства-емітента різними суб'єктами інвестиційного процесу також правомірно називати «аналогічними об'єктами». Для цього треба застосувати відомий на фондовому ринку метод технічного аналізу, за якого прийоми статистичного дослідження ретроспективної інформації щодо котирування оцінюваних акцій повністю відповідають сутності порівняльного підходу.

Використання нульового балансу є одним із основних інструментів стратегічної оцінки вартості підприємства. Нульова вартість показує, скільки залишиться грошових коштів після фіктивної ліквідації підприємства. Нульова ліквідаційна вартість є меншою за скориговану балансову вартість на різницю між ринковою й балансовою вартістю підприємства і величину фіктивних ліквідаційних витрат, що включені в передбачені комісійні у разі продажу підприємства, а також величину податкових платежів, що виникнуть у процесі реалізації активів. Нульова вартість може визначати мінімальну ціну на випадок можливого банкрутства підприємства.

Таким чином, бухгалтерський баланс та інші основні форми фінансової звітності є недостатньою інформативною формою для аналізу й оцінки

фінансового стану підприємства. Вони в основному відображають фінансові результати минулих подій і містять не повну інформацію, корисну для ухвалення інвестиційних рішень і рішень з надання кредитів, а також не дозволяють визначити майбутні грошові потоки суб'єкта, ефективність використання ресурсів, залучення позикових коштів, доцільності збільшення власного капіталу, його рентабельність. Ефективно побудований управлінський облік інвестицій дозволяє це зробити оперативно і з високою мірою достовірності (рис. 2.2).

Рис. 2.2. Взаємозв'язок потоків обліково-аналітичної інформації

Вивчення сутності та змісту обліково-аналітичної інформації фінансово-інвестиційної діяльності Біллербек перо-пухова фабрика підтверджує, що основна причина непривабливості інвестиційних проектів закладена у внутрішньому середовищі, у стані обліку і якості управління самим підприємством.

На сьогодні інвесторам недостатньо аналізу основних форм фінансової звітності, як це було в період приватизації, а необхідний глибокий аналіз фінансово-господарської діяльності організації для ухвалення фінансових рішень. Непродумана з цієї точки зору постановка методики бухгалтерського обліку робить підприємство подібним до „чорного ящика”, параметри якого складно або неможливо отримати об’єктивними методами. Підприємствам, які реально хочуть продавати свої акції, робити первинну чи додаткову емісію, залучати кошти або отримати кредит, потрібно почати із вдосконалення і систематизації системи обліку й аналізу, щоб потенційний інвестор міг визначити законність дій підприємства та динаміку його розвитку. Керівник підприємства повинен забезпечити ефективні заходи щодо ведення обліку і здійснення економічного аналізу як для внутрішніх, так і зовнішніх користувачів.

Висновки до розділу 2

Розвиток інформаційного забезпечення сучасного бізнесу і технологій його управління у край необхідно використовувати на практиці, щоб підвищити конкурентоспроможність і привабливість підприємства. Досконало побудована система обліку фінансово-інвестиційної діяльності, безперечно, є перевагою перед потенційними інвесторами, крім того, вона дає змогу точніше визначити витрати підприємства, місця їх виникнення і способи скорочення. Інвестиційна і фінансова діяльність підприємства також повинна бути тісно пов'язана з виконанням стратегічних планів розвитку підприємства

Вартісна оцінка активів підприємства є найважливішим елементом оцінювання ефективності здійснення інвестицій. Проте у вітчизняній практиці даний напрям, який базується на оцінці вартості підприємства як інвестиційного потенціалу, використовується далеко не повною мірою.

Виходячи з принципів інформаційного забезпечення акціонерів, коли основною інформацією є фінансова звітність підприємства, оцінка підприємства здійснюється на основі аналізу статей балансу. При цьому використовуються такі показники, як вартість чистих активів, власний капітал, вартість чистих пасивів, валюта балансу.

Опираючись тільки на цифрові показники статей балансу підприємства, користувач фінансової звітності може припуститись помилки стосовно реального фінансового стану такого підприємства. Такі відхилення можуть бути при визначенні показників оновлення основних засобів у разі проведення їх індексації. Щоб оцінити міру ліквідності підприємства, застосовують такий показник, як вартість чистих активів, оскільки він з найменшою похибкою наближає дані фінансового обліку до ринкової вартості підприємства. Проте величина чистих активів не дає уявлення про кон'юнктуру ринку і не дає змогу визначити обсяги майбутнього прибутку.

Вочевидь, перш ніж вкладати фінансові кошти в той або інший інвестиційний проект, його доцільно оцінити з огляду на вартість інвестованого майна та отримання можливих прибутків (збитків). Крім того, комерційна реалізація проекту та одержання економічної вигоди від нього, не можуть відбутися миттєво, а вимагають певного часу.

Звідси, власне, впливає необхідність проведення вартісної оцінки об'єкта для комерційного використання. Оскільки в даний час ринок інвестицій в Україні ще недостатньо насичений, тому першочергового значення набуває опрацювання методів прибуткового підходу, тобто методів, які дають змогу оцінювати інвестиційну вартість об'єктів інвестування.

РОЗДІЛ ІІІ

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАТИВНОСТІ АУДИТУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ТА ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Аналіз показників діяльності підприємства для здійснення фінансування та інвестування

На сучасному етапі важливу роль у економічному зростанні фінансових результатів діяльності підприємств будівельної галузі відіграють інвестиційно-фінансові процеси. Пріоритетним завданням держави стає науково-технічний та інноваційний розвиток підприємств та галузей виробничої сфери, що сприяє структурному вдосконаленню національної економіки за рахунок ефективнішого використання досягнень науки й техніки, наукового потенціалу.

У період переходу до ринкових відносин в умовах конкурентної боротьби між товаровиробниками підвищенню ефективності використання майна підприємства повинно приділятися велика увага, оскільки від раціонального використання майна підприємства залежать усі техніко-економічні показники: випуск продукції, її собівартість, продуктивність праці, прибуток, рентабельність, фінансовий стан [7, с.10].

Аналіз господарської діяльності – це наукова база прийняття управлінських рішень у бізнесі. Для обґрунтування їх необхідно виявляти і прогнозувати наявні і потенційні проблеми, виробничі і фінансові ризики, визначати вплив управлінських рішень на рівень ризиків і доходів суб'єкта господарювання [143, с.13].

Сучасний етап розвитку економіки України вимагає від промислового підприємства підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції і послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання та управління, ініціативи і

використання аналізу на кожному об'єкті, під час кожної функціональної операції.

Основу національної економіки країни формує її власне виробництво, первинним осередком якого є підприємство. В структурі валового внутрішнього продукту України 2/3 припадає на продукцію промислових підприємств, основною функцією яких є створення оптимальної кількості товарів чи послуг для задоволення потреб суспільства при найменших виробничих витратах. Особливу роль для населення відіграють підприємства, які займаються виробництвом товарів народного споживання. Від їхньої діяльності залежить ступінь задоволення потреб споживачів [12, с.33].

Саме до підприємств, які виробляють товари народного споживання відноситься Біллербек Україна перо-пухова фабрика. Роль цього підприємства неможливо применшити, оскільки воно є зразком високої якості. Біллербек Україна перо-пухова фабрика займається виробництвом продукції, яка не належить до товарів першої необхідності, але все ж таки є потрібною в житті кожного з нас. Це – високоякісні подушки, ковдри з різноманітними наповнювачами, різних розмірів та кольорів, матраци.

Діяльність підприємства регулюється з Австрії. Тут знаходиться центральна компанія, яка здійснює контроль за сіткою філій, якими вона володіє. Але всі тактичні рішення приймаються на місці і більша частина прибутку Біллербек Україна йде на розширення підприємства.

У квітні 2001р. Фондом Державного майна України було проведено продаж державної частки фірмі „Герд Біллербек Гмбх Відень”, яка і зараз є 100% власником підприємства.

Біллербек Україна входить в сітку підприємств, які належать п. Герду Біллербеку. Сюди також відноситься ТОВ „Біллербек – Любава” (м. Київ), яке займається виробничою діяльністю та ТОВ „Герд Біллербек-Київ”, яке займається виключно збутовою діяльністю. Центральна компанія „Герд Біллербек Гмбх Відень” знаходиться в Австрії.

Функціонування підприємства, незалежно від виду діяльності і форм власності, в умовах ринку визначається його здатністю приносити достатній обсяг доходу.

Щоб розвиватися в умовах ринкової економіки і не допустити банкрутства підприємства, необхідно знати, як управляти фінансами, якою має бути структура капіталу за складом і джерелом утворення, якою має бути частка власних коштів, а якою – позичених.

Головна мета аналізу – своєчасне виявлення й ліквідація недоліків у фінансовій діяльності та пошук резервів покращення фінансового стану підприємства і його платоспроможності [16, с.23].

Саме тому кожне підприємство повинно постійно вишукувати резерви підвищення ефективності використання майна підприємства. Виявити резерви та контролювати виконання заходів, щодо їх мобільності і використання можна лише з допомогою глибокого системного економічного аналізу (табл.3.1).

Таблиця 3.1

Аналіз структури майна Біллербек Україна перо-пухова фабрика

Показник	2010р.	2011р.	2012р.	Відхилення	
				2011р. від 2010р.	2012р. від 2011р.
1	2	3	4	5	6
1 . Усього майна (валюта балансу), (тис. грн.)	15215	18780	18239	3565	-541
1 .1. Основні засоби і необоротні активи: у % до майна	74,5	60,0	65,0	-14,5	5,0
1 .2. Оборотні активи (оборотний капітал): у % до майна	70,0	78,4	78,1	8,4	-0,3
1.2.1. Запаси: у % до оборотного капіталу	33,3	45,6	47,1	12,3	1,5
1 .2.2.Дебіторська заборгованість: у % до оборотного капіталу	46,5	37,4	33,3	-9,1	-4.1

Продовження таблиці 3.1

1 .2.3. Кошти та їх еквіваленти:					
у національній валюті;	1281	914	1025	-367	111
у іноземній валюті;	-	-	-	-	-
у % до оборотного капіталу;	12,0	19,3	7,2	7,3	-12,1
у національній валюті;	-	-	-	-	-
у іноземній валюті.	-	-	-	-	-
Поточні фінансові інвестиції	-	-	-	-	-
Векселі одержані: у % до оборотного капіталу; поточних інвестицій; векселів одержаних.	-	-	-	-	-
1 .3. Витрати майбутніх періодів: у % до майна	0,12	0,05	0,03	-0,07	-0,02

Аналіз загальної вартості майна Біллербек Україна перо-пухова фабрика (валюти балансу) за 2010-2012рр. свідчить про позитивний розвиток підприємства, адже валюта балансу у 2011 р. зросла на 3565 тис. грн., проте уже у 2012р. – знизилась на -541 тис. грн. Тобто аналізоване підприємство характеризується достатньою платоспроможністю. За ці роки підприємство зуміло частково ліквідувати дебіторську заборгованість, обсяги якої зменшились на 9,1 тис. грн. та 4,1 тис. грн. відповідно у 2011р. та 2012р. Однак, зменшення спостерігаємо не лише щодо заборгованості, а й щодо необоротних активів.

Для аналізу зміни структури джерел фінансових ресурсів визначають питому вагу власних і позикових коштів у загальній їх сумі на початок і кінець звітного періоду, отримані результати порівнюємо. Результати аналізу структури джерел фінансових ресурсів повинні показати, на якому переважно капіталі працює підприємство – власному або позиковому, чи мається у сформованій структурі ризик для факторів, або ця структура сприятлива для ефективного використання капіталу.

Від оптимальності співвідношення власного і позикового капіталу значною мірою залежить фінансовий стан підприємства. Опрацювання правильної фінансової політики допоможе багатьом підприємствам підвищити ефективність своєї діяльності (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Аналіз складу та структури джерел коштів Біллербек Україна перо-пухова фабрика

Показник	2010р.	2011р.	2012р.	Відхилення +/-	
				2011р. від 2010р.	2012р. від 2011р.
1	2	3	4	5	6
1. Джерела формування майна тис. грн.	15215	18780	18239	3565	-541
1.1. Власний капітал, у % до майна	12504	14353	14686	1849	333
1.1.1. Наявність власних оборотних коштів, у % до власного капіталу	85,2	102,9	97,1	17,7	-5,8
1.2. Позичені кошти, в % до майна	20,0	26,7	21,4	6,7	-5,3
1.2.1. Довгострокові позики, у % до позичених коштів	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.2. Короткострокові позики, у % до позичених коштів	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.3. Кредиторська заборгованість, у % до позичених коштів	45,6	77,3	63,8	31,7	-13,5
1.3. Доходи майбутніх періодів, тис. грн.	0,0	0,0	323	0	323

Біллербек Україна перо-пухова фабрика володіє достатнім рівнем власного капіталу, який за рахунок реструктуризації підприємства у 2012 р. зріс на 333 тис. грн., хоча у 2011р. був більший за попередній рік на 1849 тис. грн. Відсутня стабільність у змінах короткострокових позик підприємства перед банківськими установами та щодо кредиторської заборгованості з постачальниками й підрядниками, їх рівні то збільшуються, то зменшуються: так на 13,5тис.грн зменшилась у 2012р. кредиторська заборгованість, а у

попередньому 2011р. порівняно з 2010р. зросла на 31,7тис.грн. У 2012р. позитивним є збільшення доходів майбутніх періодів на 323тис.грн.

Показники рентабельності являються відносними характеристиками фінансових результатів та ефективності діяльності підприємства. Вони вимірюють доходність підприємства з різних та групуються в співвідношенні інтересами учасників економічного процесу, ринкового обміну.

Показники рентабельності є важливими характеристиками факторного середовища формування прибутку (та доходу) підприємства. З цієї причини вони є обов'язковими елементами порівняльного аналізу та оцінки фінансового стану підприємства. Рентабельність підприємства (загальна рентабельність) визначають як відношення балансового прибутку до середньої вартості основних виробничих фондів і нормованих оборотних коштів. Відношення фонду до матеріальних і прирівняним до них витратам відображає прибутковість підприємства [32, с.126].

Рівень загальної рентабельності – це ключовий індикатор при аналізі рентабельності підприємства (табл.3.3).

Таблиця 3.3

Аналіз економічної рентабельності Біллербек Україна перо-пухова фабрика

№ п/п	Показник	2010р	2011р.	2012р	Відхилення (+/-)		
					гр.4- гр.3	гр.5- гр.4	гр.5 - гр.3
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Майно підприємства	15215	18780	18239	3565	-541	3024
2	Власний капітал	12504	14318	14686	1814	368	2182
3	Основні засоби (певісна вартість)	11277	11348	11837	71	489	560
4	Виручка від реалізації без ПДВ	18352	12620	14081	-5732	1461	-4271
5	Витрати на виробництво	12650	9460	8875	-3190	-585	-3775
6	Прибуток від реалізації	5702	3160	5206	-2542	2046	-496
7	Балансовий прибуток	892	2570	490	1678	-2080	-402
8	Чистий прибуток	696	1849	368	1153	-1481	-328
9	Рентабельність майна ((р.6:р.1)100)	37,5	16,8	28,5	-20,7	11,7	-9

Продовження таблиці 3.3

10	Рентабельність власного капіталу ((р.6:р.2)100)	45,6	22,1	35,4	-23,5	13,3	-10,2
11	Рентабельність основних засобів ((р.6:р.3)1 00)	50,6	27,8	44,0	-22,8	16,2	-6,6
12	Рентабельність продукції (продажу) ((р.6:р.4)100)	31,0	25,0	37,0	-6	12	6
13	Рентабельність виробничої діяльності ((р.6:р.5)100)	45,1	33,4	58,7	-11,7	25,3	13,6
14	Період окупності власного капіталу (р.2:р.8)	18	7,8	40	-10,2	-32,2	-22

Вцілому Біллербек Україна перо-пухова фабрика є рентабельним підприємством. Проте результати розрахунків у табл.3.3, свідчать про те, що нестабільність з кожним роком триває, аналізуючи 2011 рік значно зменшилась по всіх показниках, особливо по власному капіталу – на 23,5% . Зменшення є незначним, і в загальному показник платоспроможності підприємства задовільний. Рентабельність продукції порівняно з 2011р. у 2012р. зросла на 12% за рахунок зменшення собівартості. Негативні зміни відбулись і щодо одержаного прибутку за останні 2011 та 2012 роки їх суми зменшились відповідно на 1481 тис.грн та 328 тис.грн., що виявляє тенденцію до зменшення обсягів реалізації продукції та негативну тенденцію в даній галузі.

Фінансовий стан – це одна з найважливіших характеристик діяльності кожного підприємства [16, с.34].

Метою оцінки фінансового стану підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами.

Фінансовий стан підприємства треба систематично й усебічно оцінювати з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу. Це уможливить критичну оцінку фінансових результатів діяльності підприємства як у статичні за

певний період, так і в динаміці – за ряд періодів, дасть змогу визначити „больові точки” у фінансовій діяльності та способи ефективнішого використання фінансових ресурсів, їх раціонального розміщення. Неefективність використання фінансових ресурсів призводить до низької платоспроможності підприємства і, як наслідок, до можливих перебоїв у постачанні, виробництві та реалізації продукції; до невиконання плану прибутку, зниження рентабельності підприємства, до загрози економічних санкцій (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Показники діяльності Біллербек Україна перо-пухова фабрика

тис.грн

Показники	2010р	2011р.	2012р	Відхилення +/-	
				2012р. від 2010р.	2012р. від 2011р.
1	2	3	4	5	6
Загальна сума майна	15215	18780	18239	3024	-541
Сума поточних активів	10648	14732	14257	3609	-475
Власний капітал	12504	14318	14686	1814	368
Довготермінові зобов'язання	0	0	11	11	11
Інвестиції	0	0	0	0	0
Виручка від реалізації продукції (робіт і послуг)	18352	12620	14081	-4271	1461
Затрати на виробництво	12650	9460	8875	-3775	-585
Прибуток звітного року	892	2570	490	-402	-2080
Прибуток, що залишився у розпорядженні підприємства	696	1849	368	-328	-1481

Діагностика діяльності Біллербек Україна перо-пухова фабрика за 2010-2012 рр. свідчить про нестабільність усіх показників. Так усе майно підприємства збільшилось на 3609 тис. грн. у 2011р. та зменшилось на 475 тис. грн. у 2012 році. Відповідні зміни відбулись у цих же роках спостерігаємо й за статтею поточні активи підприємства на 3609 тис. грн. у 2011р. та - 475 тис. грн. у 2012р. відповідно. Незадовільною, на наш погляд, є стан інвестиційної діяльності, яка за останні 2010-2012рр. не здійснювалась взагалі. Позитивно

впливає на загальний економічний стан підприємства й зменшення виробничих витрат у 2011р. на 3775 тис. грн. та 585 тис. грн. у 2012р. в порівнянні з 2010р. відповідно.

Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності визначається на основі аналізу змін у статтях розділу балансу „Необоротні активи” та в статті „Поточні фінансові інвестиції”. Результати такого аналізу відображаються на відповідних статтях 2-го розділу звіту про рух коштів (ф.3). (додаток В)

Розрахунок і аналіз коштів від інвестиційної діяльності можна зробити за допомогою аналітичної таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Аналіз коштів від інвестиційної діяльності Біллербек Україна перо-пухова фабрика

тис. грн.

Показник	2010р.	2011р.	2012р.	Зміна даних	
				2012р. до 2010р.	2012р. до 2011р.
1. Реалізація фінансових інвестицій	-	95	-	-	-95
2. Реалізація необоротних активів	-	-	-	-	-
3. Отримані відсотки	-	-	-	-	-
4. Отримані дивіденди	-	-	-	-	-
5. Інші надходження	-	-	-	-	-
6. Придбання фінансових інвестицій	-	-	-	-	-
7. Придбання необоротних активів	1229	146	520	-709	+374
8. Надходження коштів від надзвичайних подій	-	-	-	-	-
9. Інші платежі	-	-	-	-	-
Усього коштів від інвестиційної діяльності	1229	-51	-520	+709	-469

Результати аналітичної таблиці 3.5 свідчать, що Біллербек Україна перо-пухова фабрика не досить плідно займається інвестиційною діяльністю. Про це

свідчить підсумок таблиці, а саме видаток коштів, перевищує надходження в 2012 році порівняно з 2011 роком на 469 тис. грн., а в 2012 році порівняно з 2010 роком видатки зросли на 709 тис. грн. Отже, підприємству слід залучати фінансові інвестиції, а разом з цим зростатимуть відсотки, нарощувати придбання необоротних активів. При цьому зростатимуть кошти від інвестиційної діяльності.

Наступним етапом аналізу звіту про рух коштів є визначення руху коштів унаслідок фінансової діяльності, тобто аналізу 3 розділу звіту. Для цього необхідно аналізувати зміни у статтях балансу розділу „Власний капітал” та статтях, пов’язаних із фінансовою діяльністю, наведених у 2 розділі балансу „Забезпечення наступних витрат і платежів”, 3 розділі „Довгострокові зобов’язання”, розділі 4 „Поточні зобов’язання” (додаток Г).

Чистий рух коштів від фінансової діяльності (ряд.390 ф.3) показує результат руху коштів від фінансової діяльності, з урахуванням руху коштів від надзвичайних подій (рядок 370+рядок 380 ф.3) (додаток В).

На досліджуваному підприємстві згідно звітних даних відсутні показники фінансової діяльності підприємства, що є негативним явищем для фінансового стану підприємства.

Отже, визначивши суми коштів від усіх видів діяльності підприємства, необхідно розрахувати та проаналізувати чистий рух коштів за звітний період (табл.3.6).

Таблиця 3.6

Аналіз руху коштів Біллербек Україна перо-пухова фабрика
тис.грн

Показник	2010	2011	2012	Зміна даних	
				2012 до 2010	2012 до 2011
1. Чистий рух коштів від операційної діяльності	2190	-338	668	-1522	+1006
2. Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-1229	-51	-520	+709	-469

Продовження таблиці 3.6

3. Чистий рух коштів від фінансової діяльності	-	-	-	-	-
Усього чистого руху коштів	961	-389	148	-813	+537
4. Залишок коштів на початок року	352	1308	924	+572	-384
5. Вплив зміни валютних курсових різниць на залишок коштів	-5	5	-47	-42	-52
6. Залишок коштів на кінець року	1308	924	1025	-283	+101

Дані таблиці 3.6 свідчать, що протягом 2010-2012 років рух коштів на підприємстві не можна назвати задовільним, про що свідчить скорочення коштів від інвестиційної діяльності протягом аналізованого періоду. Разом з цим чистий рух коштів за у 2012 році зменшився порівняно з 2010 роком на 813 тис. грн., а з 2011р. – збільшився на 537 тис.грн. На цей фактор вплинули скорочення товарообігу, відсутність фінансової діяльності. Відбулося скорочення коштів на кінець періоду в 2012 році порівняно з 2010 року на 283 тис.грн., а з 2011роком зріс на 101 тис. грн..

Платоспроможність підприємства є ознакою фінансової стійкості, суттю якого є забезпеченість обігових активів довготерміновими джерелами формування. Більша чи менша поточна платоспроможність (або неплатоспроможність) зумовлена більшим чи меншим рівнем забезпеченості (або незабезпеченості) обігових активів довготерміновими джерелами.

Для оцінювання платоспроможності підприємства використовують три відносних показники, що відрізняються набором ліквідних активів, які розглядають як покриття поточних пасивів.

Негайну платоспроможність підприємства характеризує коефіцієнт абсолютної ліквідності, що показує, яку частину поточної заборгованості може покрити організація за рахунок наявних грошових коштів (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Оцінка платоспроможності Біллербек Україна перо-пухова фабрика

Показник	Формула розрахунку	2010р	2011р.	2012р	Рекомендовані показники
		Коефіцієнт покриття	$A1+A2+A3/P1+P2$	1,8	
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$A1+A2/P1+P2$	1,2	1,25	1,23	0,8-1,0
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$A1/P1+P2$	0,36	0,27	0,27	>0,2

Результати обрахунку коефіцієнту абсолютної ліквідності на Біллербек Україна перо-пухова фабрика не виходять за межі норми. Щодо коефіцієнта покриття – то його рівень наближений до максимального значення. Негативним є результати коефіцієнта швидкої ліквідності за 2010 -2012 рр., який становить 1,2, 1,25 та 1,23 відповідно. Це пояснюється зростанням дебіторської заборгованості у ці роки.

Активи підприємства та їх структура вивчаються як з точки зору їх участі у виробництві, так і з точки зору оцінки їх ліквідності. Безпосередньо з'ясовується участь у виробничому циклі основних фондів, нематеріальних активів, запасів і затрат, грошових коштів. При цьому уточнюються найбільш ліквідні активи підприємства: грошові кошти на рахунках, а також аналіз складу та структури необоротних активів.

Зміна структури активів підприємства в бік збільшення частки оборотних засобів може вказувати на:

- формування більш мобільної структури активів, що сприяє прискоренню оборотності засобів підприємства;

- відволікання частини поточних активів на кредитування споживачів товарів, робіт, послуг підприємства з аналіз складу та структури необоротних активів та інших дебіторів, що свідчить про фактичну іммобілізацію цієї частини оборотних засобів із виробничого циклу;

- згорання виробничої бази;
- викривлення результатів оцінки основних фондів внаслідок існуючого аналізу складу та структури необоротних активів порядку оборотних їх бухгалтерського обліку та інше (табл. 3.8).

Таблиця 3.8

Аналіз структури активів підприємства Біллербек Україна перо-пухова фабрика

Засоби підприємства	На поч. 2012 року		На кін. 2012 року		Відхилення	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Довгострокові активи (основні засоби)	4014	21,4	3970	21,8	-44	0,4
Оборотні активи, в т.ч.	14732	78,6	14257	78,2	-475	-0,4
- сфери виробництва;	13426	91,1	13021	91,3	-405	0,2
- сфери обігу	1306	8,9	1236	8,7	-70	-0,2
Всього	18746	100	18227	100	-519	-

Дані таблиці 3.8 свідчать про негативну тенденцію 2012 р. у сторону зменшення основних засобів на 44 тис. грн., проте ця незначна частка у загальній структурі активів підприємства (0,4%) показує рух довгострокових активів (вибуття) без оновлення. Позитивним є те, що у структурі оборотних активів за 2012 р. порівняно з 2011 р. відбулось збільшення за рахунок сфери виробництва на 0,2%. Проте в цілому зменшення оборотних активів є негативною тенденцією при характеристиці виробничої діяльності підприємства.

Дані, які приводяться в пасиві балансу, дозволяють визначити, які зміни пройшли в структурі власного і позиченого капіталу, скільки запозичено в оборот підприємства довгострокових і короткострокових позичених коштів; пасив показує, звідки взяли кошти, кому зобов'язане за них підприємство.

Фінансовий стан підприємства багато в чому залежить від того, які кошти воно має в своєму розпорядженні і звідки вони вкладені. По мірі власності використовуваний капітал підрозділяється на власний і позичений. По строку використання розрізняють капітал довгостроковий постійний, і короткостроковий (табл. 3.9).

Аналіз структури пасивів Біллербек Україна перо-пухова фабрика

Показники	2010р.	2011р.	2012р.	Відхилення (+/-)	
				2011р. від 2010р.	2012р. від 2011р.
Питома вага власного капіталу в загальній валюті балансу (коэф. автономності підпр. %)	82,2	76,2	80,5	-6	4,3
Питома вага запозиченого капіталу (коефіцієнт фінансової залежності)	0	0	0	0	0
В т.ч.					
Довгострокового	0	0	0	0	0
Короткострокового	0	0	0	0	0

Власний капітал за 2010 - 2012 рр. коливається в межах 76,2 - 82,2 %. Коефіцієнт фінансового ризику нульовий так як підприємство протягом останніх трьох років не здійснювало запозичень зі сторони, а отже спроможне самостійно справлятися із забезпеченням виробничої діяльності. Отже, фінансово-господарська діяльність Біллербек Україна перо-пухова фабрика за останній 2011 рік мала позитивну динаміку, хоча й складним для підприємства був 2012 р. До сильних сторін можна віднести: можливість розширення виробничої потужності; досягнення європейського рівня якості продукції; запровадження ефективної системи контролю якості; забезпечення високого рівня кваліфікації персоналу.

3.2. Механізм проведення зовнішнього аудиту інвестиційної та фінансової діяльності

У ринкових умовах незалежний аудиторський контроль має особливе значення як гарант засвідчення достовірності бухгалтерської звітності. Достовірна інформація про діяльність підприємства цікавить власників підприємств, інвесторів, постачальників, покупців – тобто всіх, хто має справу з конкретним підприємством.

Проте сучасні умови господарювання потребують удосконалення аудиторської перевірки і її відповідності існуючим економічним процесам та фінансовим технологіям. У зв'язку з цим першочергового значення набуває проблема подальшого підвищення якості проведення аудиторської діяльності на основі розширення незалежності аудитора, підвищення професійних кваліфікаційних характеристик та впровадження в практику ефективних методично-розроблених аудиторських процедур [25, с.125].

Діюча система аудиту на Біллербек Україна перо-пухова фабрика не повною мірою відповідає сучасним вимогам, оскільки значна частина теоретичних та методичних аспектів аудиту інвестиційної діяльності залишаються дискусійними, а його потенційні можливості використовуються недостатньо.

Саме визначення інвестиційного аудиту, його сутність, основні завдання та спрямованість ще тільки формуються і потребують відповідного вдосконалення. В економічній літературі існують суперечності та непослідовні до певної міри рекомендації з питань інвестиційного аудиту. Дослідження проблем удосконалення аудиту завжди перебувають в центрі уваги вчених економістів.

Основний акцент підтвердження незалежним аудитором фінансової звітності підприємства, особливо емітентів цінних паперів, доцільно спрямовувати у бік аудиторських перевірок, що передбачають стратегічний аналіз, аналіз господарських процесів, оцінку підприємницьких ризиків та підтвердження фінансової звітності. Причому в аналіз господарської діяльності на Біллербек Україна перо-пухова фабрика слід включати систему оцінних показників, що дозволяють проводити ретроспективний та перспективний аналіз діяльності суб'єкта господарювання. Здійснюючи стратегічний аналіз, необхідно враховувати і рівень очікуваних показників на кінець звітного періоду, що дасть змогу на основі висновків аудитора приймати інвестиційні рішення як стратегічних, так і на найближчий період.

Сучасний стан розвитку економіки свідчить про низьку інвестиційну

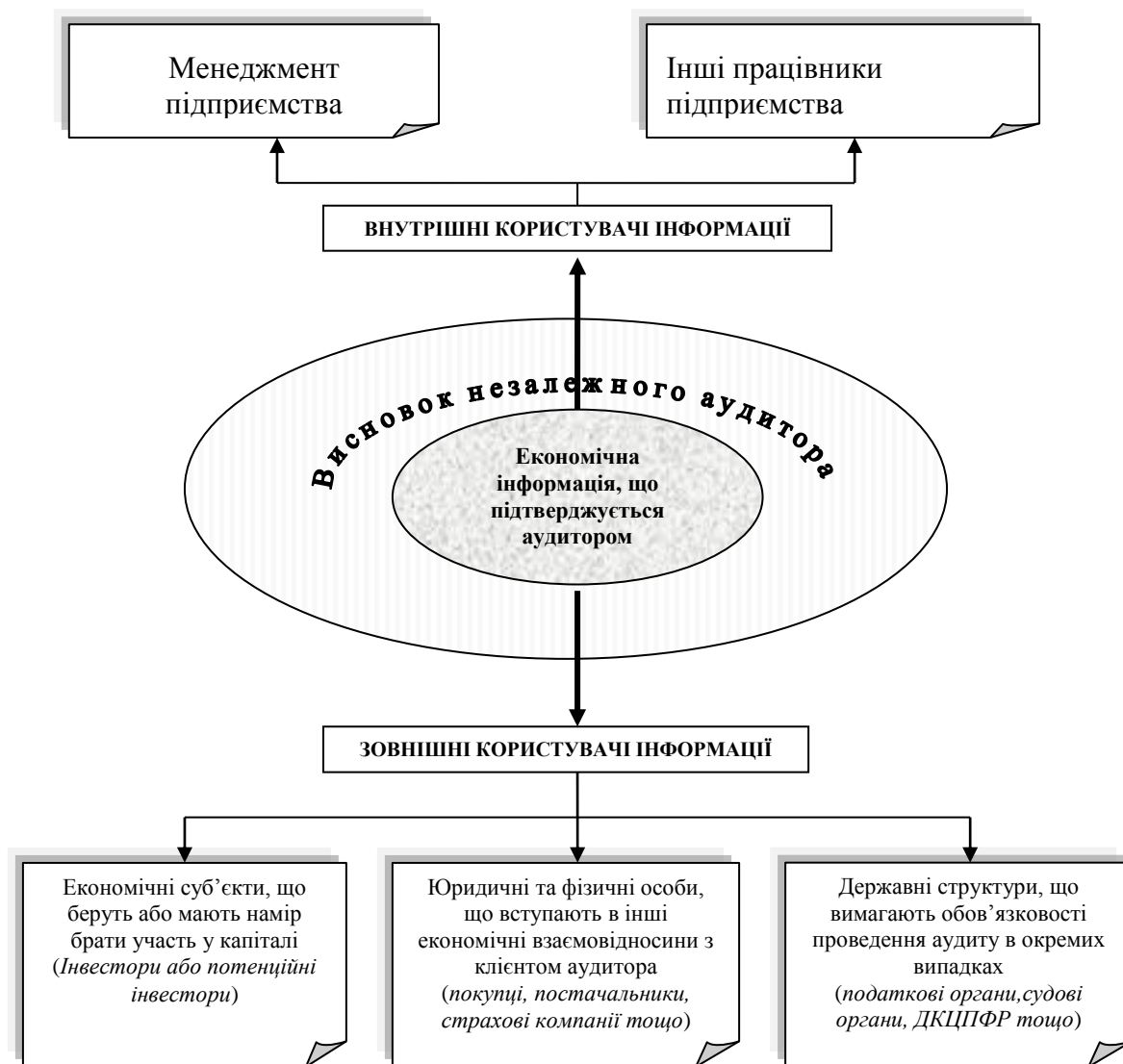
активність суб'єктів господарювання, а як наслідок – відсутність можливості стабільного розвитку економіки. Для забезпечення зростання інвестиційної діяльності необхідні обґрунтовані й переконливі дослідження питань щодо формування і розвитку системи аудиту інвестиційних процесів суб'єктів підприємництва.

У забезпеченні ефективності здійснення інвестиційного процесу потрібна участь значної кількості суб'єктів інвестиційної діяльності, які ставлять перед собою різні цілі і завдання, що обумовлює не тільки відмінність у проміжній і результатній інформації, яка ними використовується, а й застосування аудитором різних процедур, направлених на забезпечення розкриття достовірності такої інформації.

Оскільки згідно з міжнародними стандартами аудиту (далі МСА) аудитор виконує аудиторські процедури з метою складання висновків для надання впевненості третіх осіб, то приймаючи умови завдання на проведення аудиту, необхідно враховувати користувача інформації, який на основі висновків аудитора приймає власні економічні рішення. Основні користувачі аудиторського висновку наведено на рис. 3.1.

Складні процеси розвитку ринкових відносин призвели до суттєвих змін у характері та умовах інвестиційної діяльності. Створення правових та економічних умов для залучення капіталу вітчизняних і зарубіжних інвесторів, виникнення нових фінансових інструментів докорінно реформували механізм інвестиційної діяльності, що, в свою чергу, ставить нові завдання щодо організації проведення аудиту.

Структура управлінського впливу має бути не стільки сильною та масштабною, скільки правильно організованою й достатньо контрольованою. Стандарт внутрішнього аудиту, що реалізує заходи з типізації й аудиторського супроводження, може бути використаний зовнішнім аудитом як основа для планування перевірки.

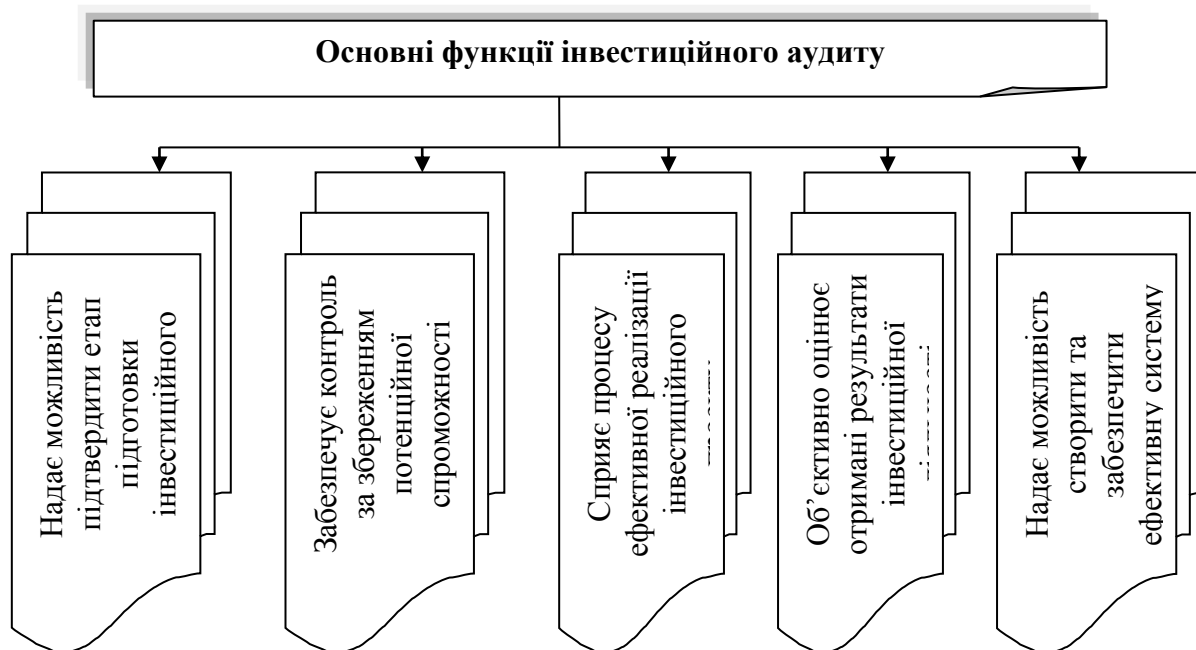
Рис. 3.1. Основні користувачі інформації

Втім подальше детальне підтвердження результативності цих заходів дає можливість інтерпретувати їх як аудиторські докази надійності засобів контролю в системі бухгалтерського обліку підприємства як суб'єкта перевірки.

Впровадження інвестиційного аудиту як інструменту обґрунтовується його функціональними можливостями (рис. 3.2).

Ознайомившись із вітчизняною та зарубіжною науковою літературою з досліджень в аудиті, зауважимо, що існує певна прогалина у вирішенні теоретичних та методичних проблем інвестиційного аудиту, за допомогою якого стало б можливим забезпечувати досягнення соціального та економічного

ефекту від інвестиційних операцій.

Рис. 3.2. Функціональні можливості інвестиційного аудиту на Біллербек Україна перо-пухова фабрика

Оскільки реалізація інвестиційних проектів може здійснюватися протягом кількох звітних періодів – тривалості інвестиційного циклу, то виникає необхідність розмежування аудиту інвестиційної діяльності на окремі етапи. Причому виконання кожного з етапів інвестиційного аудиту має забезпечувати реалізацію проміжної мети реалізації інвестиційних проектів, мати інформаційні джерела аудиторської перевірки й користувачів висновків незалежного аудитора для прийняття економічних та управлінських рішень.

Необхідною умовою оцінювання відокремленого інвестиційного проекту є можливість відокремленого ведення обліку активів для реалізації проекту, наявність відокремлених фінансових результатів від реалізації проекту, наявність визначеної системи фінансування проекту.

Визначені А.А.Коваленком етапи проведення інвестиційного аудиту свідчать, що загальна мета аудиту планування інвестицій і доінвестиційного аудиту практично однакова, передбачає визначення мети інвестування, обґрунтування об'єкта інвестування та економічної доцільності його

визначення, а також експертну оцінку якості й ефективності запланованих інвестиційних рішень [36, с.10]. Узагальнюючи погляди на недоцільність виділення в окремі етапи аудит планування інвестицій і доінвестиційний аудит, слід зазначити, що вони можуть бути складовими такого поняття, як аудит інвестиційних проектів, оскільки розроблення інвестиційних проектів включає і планування інвестиційних проектів і оцінювання економічного середовища для визнання його ефективності. Таким чином, попередній етап аудиту інвестиційних проектів можна об'єднати однією назвою – *аудит інвестиційних проектів*.

Аудит інвестиційних проектів можна проводити відокремлено, як спеціальний вид аудиту. Користувачами такого виду аудиту будуть власники інвестиційних ресурсів або управлінський персонал суб'єкта господарювання. Висновок незалежного аудитора надаватиметься на основі вивчення інвестиційного проекту, до моменту його реалізації.

На початковому етапі даної ділянки аудиту необхідно визначити можливість фінансового забезпечення інвестиційного проекту в цілому, а далі оцінити індивідуальну фінансову спроможність джерел фінансування проекту.

Оцінюючи інвестиційний проект, аудитор повинен підтвердити достовірність проведених розрахунків, вказати на те, що при розрахунках використані справедливо оцінені вартісні показники, дотримані технологічні вимоги реалізації проекту та обґрунтовані очікувані економічні та соціальні вигоди від реалізації проекту. Для оцінки інвестиційних проектів доцільно запровадити визначення ризику реалізації інвестиційного проекту. Визначення ризику реалізації інвестиційного проекту не має нічого спільного з аудиторським ризиком. Обґрунтовуючи аудиторський висновок, аудитору доцільно лише вказати на підтвердження достовірності інвестиційного проекту, не варто давати рекомендації користувачам щодо реалізації такого проекту. Відповідальність за прийняття інвестиційних рішень на аудитора не покладає.

Другий етап аудиту доцільно назвати *аудит процесу інвестування*, оскільки гарантується контроль за забезпеченням повноти та достовірності процесу реалізації інвестиційного проекту. Аудит процесу інвестування — це контроль за здійсненням витрат інвестиційної діяльності, що створюють нові або змінюють існуючі активи суб'єкта підприємництва. Такий вид аудиту інвестиційної діяльності виконує функцію контролю процесу ефективної реалізації інвестиційного проекту, тобто підтверджує фактичні витрати інвесторів на реалізацію інвестиційного проекту.

Аудит процесу інвестування є як зовнішній, так і внутрішній. Проте інвесторам доцільно використовувати висновки, зроблені незалежним щодо суб'єкта реалізації інвестиційного проекту аудитором.

Проведення аудиту з моменту реалізації інвестиційного проекту до його ліквідації пропонуємо виокремлювати в *поточний аудит реалізації інвестиційних проектів*. На даному етапі аудиту здійснюються аудиторські процедури щодо ефективності виконання суб'єктом підприємництва інвестиційних зобов'язань у процесі всього терміну реалізації інвестиційного проекту. Основною функцією даного етапу аудиту є забезпечення ефективної системи управління з метою отримання очікуваної економічної і соціальної вигоди. Основними користувачами висновків незалежного аудитора поточного аудиту інвестиційних проектів є інвестори, які потребують підтвердження повноти отриманої економічної або соціальної вигоди.

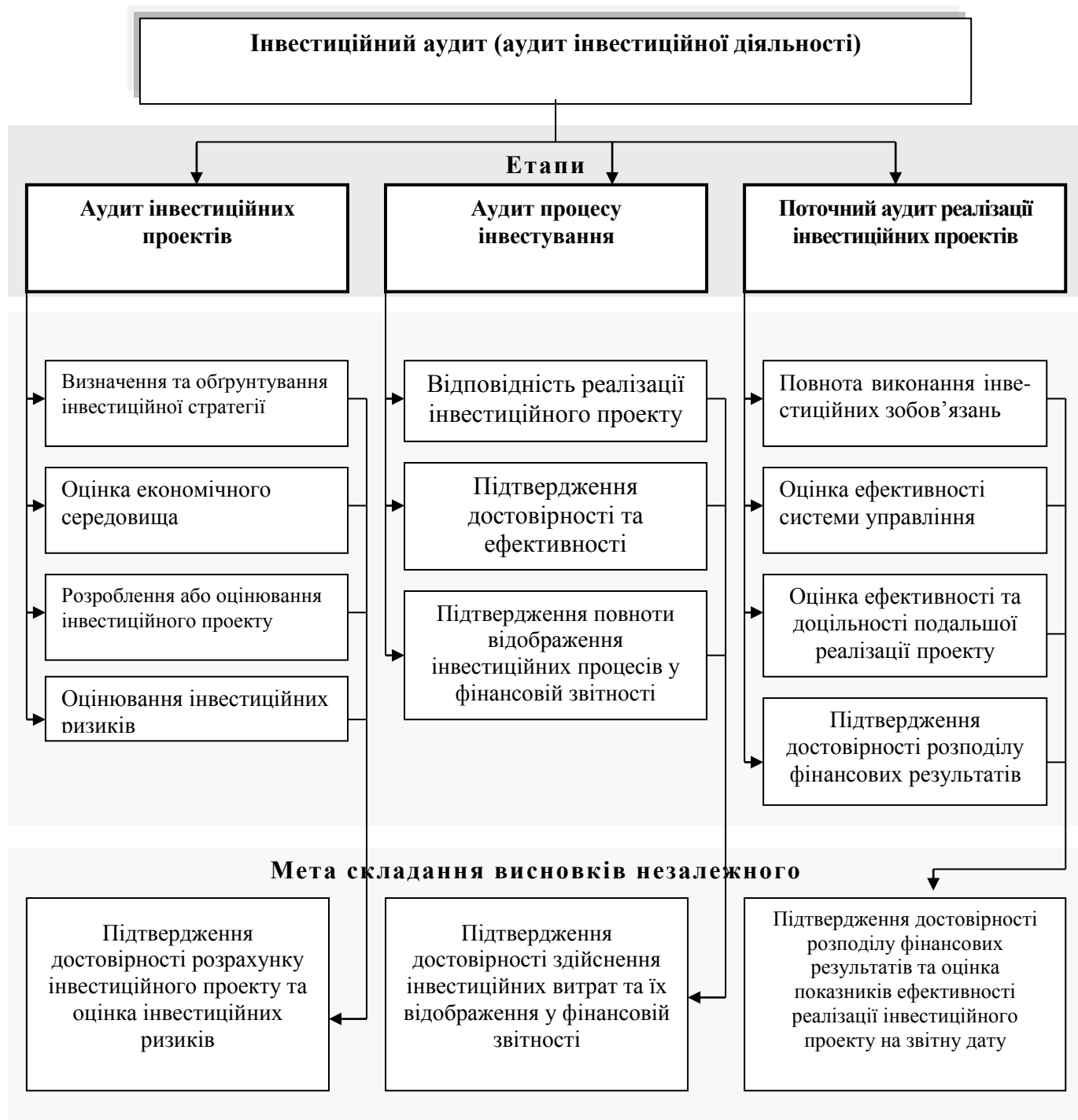
У разі, коли за результатами поточного аудиту інвестиційних проектів будуть виявлені суттєві викривлення від показників, передбачених інвестиційним проектом, аудитор повинен провести аналіз чинників, що вплинули на відхилення планових показників, визначити міру їх впливу на результативні показники з визначенням рівня суттєвості.

Запровадження проведення поточного аудиту реалізації інвестиційного проекту не тільки підвищить ефективність і сприятиме скороченню строків реалізації проекту, а й суттєво поліпшить якість самої підготовки проектів, що

пропонуються для інвестування.

Визначивши основні завдання інвестиційного аудиту, доцільно розмежувати послідовність його проведення на три основні етапи. Загальна схема пропонованих етапів інвестиційного аудиту наведена на рис. 3.3.

Рис.3.3. Етапи інвестиційного аудиту

З огляду визначення сутності інвестиційного аудиту, його основних

етапів та завдань основною метою інвестиційного аудиту слід вважати висловлення аудитором думки про те, чи відповідає наведена фінансова інформація щодо реалізації інвестиційного проекту, формування та розподілу його економічної та соціальної вигоди протягом всього інвестиційного циклу фактичним показникам діяльності підприємства.

3.3. Оптимізація потреб підприємства щодо інвестування та фінансування діяльності

На сучасному етапі важливу роль у економічному зростанні фінансових результатів діяльності підприємства відіграють інвестиційно-фінансові процеси. Пріоритетним завданням держави стає науково-технічний та інноваційний розвиток підприємств та галузей виробничої сфери, що сприяє структурному вдосконаленню національної економіки за рахунок ефективнішого використання досягнень науки й техніки, наукового потенціалу.

Фінансово-інвестиційна діяльність підприємства передбачає цілий комплекс науково-технологічних, організаційно-економічних, фінансових та комерційних заходів, правильна і ефективна організація яких сприятиме розвитку підприємств, галузі та економіки в цілому.

Всі ці складні завдання в Україні виконують промислові підприємства, зорієнтовані на створення нових товарів споживання для населення, що забезпечує зміцнення виробничого та суспільного потенціалу держави.

Забезпечення ефективного функціонування підприємства потребує економічно грамотного управління їхньою діяльністю, яке багато в чому визначається умінням її аналізувати. За допомогою аналізу вивчають тенденції розвитку, глибоко і системно досліджують фактори зміни результатів діяльності, обґрунтовують плани та управлінські рішення, здійснюють контроль за їх виконанням, виявляють резерви підвищення ефективності виробництва,

оцінюють результати діяльності підприємства та їх чутливість до управлінських впливів, виробляють економічну стратегію його розвитку.

Сучасний етап розвитку економіки України вимагає від промислового підприємства підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції і послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання та управління, ініціативи і використання аналізу на кожному об'єкті, під час кожної функціональної операції.

Найважливіша результативність аналізу – це певна теоретична концепція, стиль мислення, запланованість прийняття науково-технічних і виробничих рішень із позицій задоволення потреб споживача, ринкового попиту. Філософія аналізу проста: виробник має випускати продукцію, що користується попитом, реалізуючи яку можна досягти запланованого рівня рентабельності та за яку можна отримати певну вигоду.

У випадку, коли виявлені резерви пов'язані з господарською діяльністю, бухгалтер передає інформацію керівництву і відповідальним виконавцям. Передавши виконавцям інформацію про виявлені резерви, бухгалтер здійснює контроль за використанням цих резервів.

Першочерговим кроком для аналізу фінансово-інвестиційної діяльності є проведення аудиту фінансового стану, що здійснюється за існуючими фінансовими коефіцієнтами та потребує значних затрат часу. По запропонованій нами методиці розрахунок одного показника дозволяє оцінити фінансовий стан підприємства. Проведення аналізу факторів, які впливають на фінансовий стан пов'язано з додатковими витратами часу і вимагає високої кваліфікації облікового апарату.

– Основні завдання аналізу фінансово-інвестиційної діяльності – це визначення якості фінансового стану, вивчення причин його покращення або погіршення за певний період, підготовка рекомендацій для підвищення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Фінансова стійкість підприємства є однією з найважливіших характеристик фінансово-інвестиційного стану підприємства. Вона пов'язана з рівнем залежності від кредиторів та інвесторів і характеризується співвідношенням власних і залучених коштів. Якщо платоспроможність – це зовнішній вияв фінансового стану підприємства, то фінансова стабільність – його внутрішня сторона.

На організацію аналітичної роботи підприємства впливає ряд особливостей, зумовлених характером продукції, умовами вкладання інвестицій, їх повернення, методами організації й управління виробництвом, його фінансовим забезпеченням, особливостями накопичення фінансових ресурсів протягом всього процесу виробництва.

Тривалість виробничого циклу істотно впливає на форми розрахунків за продукцію, її собівартість і фінансові результати господарювання. Тому прийняття управлінських рішень щодо обсягів і структури інвестицій, вкладень у фінансові інструменти повинно ґрунтуватися на серйозних розрахунках і враховувати особливості розрахунків з кредиторами і дебіторами, рівень незалучених грошових коштів і т.п.

Необхідність пошуку резервів на всіх стадіях господарської діяльності та рівнях управління зумовлює потребу в чіткому розподілі обов'язків між функціональними відділами і службами підприємства з визначенням терміну виконання кожної теми та основних інформаційних джерел.

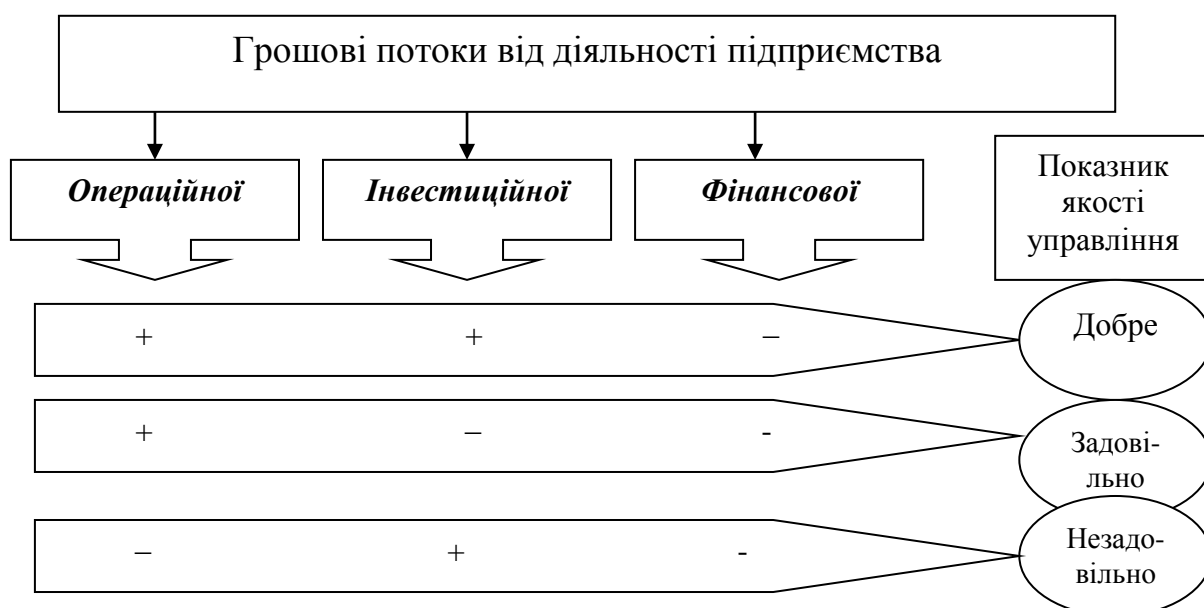
Загальний аналіз фінансового стану і фінансових результатів діяльності підприємства не дає відповіді на питання, пов'язані з управлінням фінансовими ресурсами, зокрема: чи принесла діяльність підприємства достатню кількість готівки для виплати дивідендів; чи зазнало підприємство фінансових втрат і чи достатньо коштів для погашення зобов'язань; куди інвестовано кошти за минулий рік; які види фінансових операцій здійснювались і яка їх результативність.

Щоб відповісти на ці запитання, треба поглибити аналітичні дослідження, доходячи з висновків про рух грошових коштів.

Необхідність ефективного управління грошовими потоками підприємства визначається такими обставинами:

- грошові потоки забезпечують господарську діяльність в усіх її аспектах;
- розвиток підприємства і його фінансова стійкість визначаються тим, наскільки синхронізовані між собою в обсягах і часі грошові потоки;
- раціональні грошові потоки допомагають забезпечити ритмічність операційної діяльності;
- при ефективному управлінні грошовими потоками зменшується потреба залучення капіталу;
- при оптимізації грошових потоків прискорюється оборотність оборотного капіталу підприємств;
- активні форми управління грошовими потоками дають змогу підвищити прибутковість операцій пов'язаних з рухом грошових коштів та знизити ризик неплатоспроможності підприємства.

В залежності від стану руху грошових коштів можна дати оцінку якості управління підприємством за допомогою факторів, наведених на рис. 3.4.

Рис. 3.4. Оцінка якості управління підприємством Біллербек Україна перо-пухова фабрика.

Використовуючи запропоновану структурну схему оцінювання якості управління в залежності від грошового потоку діяльності і використавши проведені попередні аналітичні розрахунки

Із метою оптимізації грошових потоків у часі використовують методи вирівнювання і синхронізації. Вирівнювання грошових потоків пов'язане зі згладжуванням їх обсягів за окремими інтервалами аналізованого періоду. Результат цього процесу виражається у зниженні середнього квадратичного відхилення коефіцієнтів варіації. Синхронізація грошових потоків ґрунтується на коваріації позитивного та негативного руху грошових ресурсів. Результати такої оптимізації в часі визначають за наближенням коефіцієнта еластичності цих потоків до 1.

Наслідком аналізу й оптимізації грошових потоків може бути розроблення плану руху грошових коштів у перспективному періоді за видами діяльності підприємства.

В умовах інфляції і неплатежів управління оптимальним розміром грошового потку на підприємстві є важливою метою забезпечення його життєдіяльності. Враховуючи те, що прибуток за звітний період і грошові кошти, отримані підприємством протягом періоду не одне і те ж, так як наявність прибутку не завжди означає наявність у підприємства вільних грошових коштів, доступних для використання. Враховуючи сказане, основу оптимізації руху грошових ресурсів підприємства становить забезпечення збалансованості обсягів позитивного та негативного потоку. Оптимізація грошових потоків забезпечується шляхом вибору найкращих форм їх організації на підприємстві з обліком зовнішніх і внутрішніх факторів з метою досягнення зрівноваженості, синхронізації і зростання чистого грошового потоку.

Негативні наслідки для фінансового стану підприємства мають негативний і позитивний грошові потоки. Негативні наслідки дефіцитного грошового потоку виявляються у зниженні ліквідності активів і платоспроможності підприємства в цілому, в зростанні недопустимої

кредиторської заборгованості, затримках у погашенні кредитів, а в кінцевому результаті – у зниження рентабельності авансованого капіталу.

Негативні наслідки надлишкового грошового потоку виявляються у зниженні внаслідок інфляції реальної вартості надлишкових коштів, втраті прибутку від незалученого в обіг капіталу. А тому, як правильно стверджує О.Чижішин, відтворювальна функція проявляється у кругообігу фінансово-інвестиційних ресурсів і саме цим реалізує принципи збалансованості матеріальних і фінансових надходжень на всіх етапах кругообігу коштів[90, с.226].

Для оптимізації дефіцитного грошового потоку застосовують систему прискорення залучення коштів і сповільнення їх видатків. З метою прискорення залучення коштів використовують систему гнучких цін на продукцію, механізми передоплати при розрахунках, скорочення термінів комерційного кредиту, сучасні форми рефінансування дебіторської заборгованості (вексельний обіг, факторинг) та ін. Сповільнення видатків коштів досягається за рахунок: збільшення термінів комерційного кредиту, заміни придбання необоротних активів на їх оренду (лізинг), переведення короткострокових кредитів у довгострокові. Ширший спектр можливостей збалансування позитивного та негативного грошових потоків можна досягти у довгостроковому періоді (зміна схем стратегічного інвестування, активності на фондовому ринку, раціонального управління майном і постійними витратами).

Висновки до розділу 3

Функціонування підприємства, незалежно від виду діяльності і форм власності, в умовах ринку визначається його здатністю приносити достатній обсяг доходу.

Щоб розвиватися в умовах ринкової економіки і не допустити банкрутства підприємства, необхідно знати, як управляти фінансами, якою має

бути структура капіталу за складом і джерелом утворення, якою має бути частка власних коштів, а якою – позичених.

Аналіз загальної вартості майна Біллербек Україна перо-пухова фабрика (валюти балансу) за 2010-2012рр. свідчить про позитивний розвиток підприємства, тобто аналізоване підприємство характеризується достатньою платоспроможністю. За ці роки підприємство зуміло частково ліквідувати дебіторську заборгованість, обсяги якої зменшились на 9,1 тис. грн. та 4,1 тис. грн. відповідно у 2011р. та 2012р. Однак, зменшення спостерігаємо не лише щодо заборгованості, а й щодо необоротних активів.

Біллербек Україна перо-пухова фабрика володіє достатнім рівнем власного капіталу, який за рахунок реструктуризації підприємства у 2012 р. зріс на 333 тис. грн., хоча у 2011р. був більший за попередній рік на 1849 тис. грн. Відсутня стабільність у змінах короткострокових позик підприємства перед банківськими установами та щодо кредиторської заборгованості з постачальниками й підрядниками.

Вцілому Біллербек Україна перо-пухова фабрика є рентабельним підприємством, показник платоспроможності підприємства задовільний. Рентабельність продукції порівняно з 2011р. у 2012р. зросла на 12% за рахунок зменшення собівартості. Негативні зміни відбулись і щодо одержаного прибутку за останні 2011 та 2012 роки їх суми зменшились відповідно на 1481 тис.грн та 328 тис.грн., що виявляє тенденцію до зменшення обсягів реалізації продукції та негативну тенденцію в даній галузі.

Біллербек Україна перо-пухова фабрика не досить плідно займається інвестиційною діяльністю. Про це свідчить підсумок таблиці, а саме видаток коштів, перевищує надходження в 2012 році порівняно з 2011 роком на 469 тис. грн., а в 2012 році порівняно з 2010 роком видатки зросли на 709 тис. грн. Отже, підприємству слід залучати фінансові інвестиції, а разом з цим зростатимуть відсотки, нарощувати придбання необоротних активів. При цьому зростатимуть кошти від інвестиційної діяльності.

Саме визначення інвестиційного аудиту, його сутність, основні завдання

та спрямованість ще тільки формуються і потребують відповідного вдосконалення. В економічній літературі існують суперечності та непослідовні до певної міри рекомендації з питань інвестиційного аудиту. Дослідження проблем удосконалення аудиту завжди перебувають в центрі уваги вчених економістів.

В умовах інфляції і неплатежів управління оптимальним розміром грошового потку на підприємстві є важливою метою забезпечення його життєдіяльності. Враховуючи те, що прибуток за звітний період і грошові кошти, отримані підприємством протягом періоду не одне і те ж, так як наявність прибутку не завжди означає наявність у підприємства вільних грошових коштів, доступних для використання. Враховуючи сказане, основу оптимізації руху грошових ресурсів підприємства становить забезпечення збалансованості обсягів позитивного та негативного потоку.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Сучасний стан розвитку економіки свідчить про низьку інвестиційну та фінансову активність суб'єктів господарювання, а як наслідок – відсутність можливості стабільного розвитку економіки. Для забезпечення зростання інвестиційної та фінансової діяльності необхідні обґрунтовані й переконливі дослідження питань щодо формування і розвитку системи обліку, аналізу та аудиту фінансово-інвестиційних процесів суб'єктів підприємництва.

1. Сучасні економічні процеси формують цілісну систему взаємопоєднаних елементів. Розглядаючи окремо фінансово-інвестиційні процеси в ринковій економіці, необхідно враховувати взаємодію елементів цієї системи з внутрішніми (структурними) і зовнішніми (інвестиційними) процесами. Поява підприємницьких структур різних форм власності, розвиток інвестиційної та фінансової діяльності в економічних системах в умовах становлення ринкових відносин, виникнення альтернативних джерел фінансування різних галузей регіональної економіки, істотні зміни амортизаційної, інвестиційної і податкової політики держави зумовили необхідність обґрунтування нових підходів до формування і вдосконалення механізму інвестування.

2. Серед найвигідніших умов залучення ресурсів є залучення інвестицій у формі збільшення акціонерного капіталу. Оскільки використання акціонерного капіталу поряд з неминучістю розподілу прибутків (повністю або частково) не передбачає обов'язкової сплати відсотків за користування ресурсами, а це дає можливість за умови додаткового узгодження з акціонерами не виплачувати дивіденди з метою поповнення активів товариства. Окрім того, можна перерозподілити господарські ризики на акціонерів пропорційно їхнім часткам у статутному капіталі.

3. Не вважаються в даний час джерелами фінансування інвестицій і отримані безоплатні та благодійні внески, пожертвування організацій, підприємств і громадян. Такі надходження відображаються або як отримані доходи, або поповнення додаткового капіталу. Такі надходження повинні

впливати на формування капіталу не на завершальному етапі їх використання у формі отриманого прибутку, а на етапі їх здійснення. Це пояснюється значним розмежуванням порядку визначення фінансових результатів у податковому і фінансовому обліку та різними проміжками часу.

4. Розглядаючи виробничий сектор, слід відмітити, що опиратися на державне фінансування вигідно, але воно, як правило, недостатнє для задоволення потреб ефективного функціонування підприємства, а тому потрібно вишукувати інші способи залучення фінансових ресурсів. Одним із таких способів є довгострокові інвестиції. Для їх залучення необхідно здійснити структурну перебудову та забезпечити економічне зростання підприємств, що дасть можливість підвищити їх інвестиційну привабливість.

5. Фінансова діяльність нерозривно пов'язана із загальним політичним і економічним станом держави. За останні роки в Україні відбувались процеси стабілізації і розвитку виробництва, що викликає всебічний інтерес. Це якраз та галузь діяльності, де найбільш динамічно і активно йдуть реформи, і насамперед знаходять відображення всі позитивні та негативні явища, що відбуваються в економіці України.

6. Для визначення інвестиційно-привабливих об'єктів, розрахунку ефективності інвестицій як на стадії здійснення капітальних чи фінансових інвестицій, так і в період повернення вкладеного капіталу необхідна оперативна і достовірна облікова інформація.

Господарський облік вимагає наявності такої облікової інформації, яка несе нові знання про розвиток процесу суспільного виробництва і є складною системою спостереження, вимірювання, реєстрації, обробки і передачі інформації про господарську діяльність, яка необхідна для управління цією діяльністю.

7. Аналітична робота на підприємстві Біллербек Україна перо-пухова фабрика здійснюється несистематично і недостатньо глибоко. Це зумовлено тим, що в госпрозрахункових ланках галузі не створені спеціальні підрозділи, які б планували, контролювали і узагальнювали аналітичну роботу. Глибина та

системність аналітичної роботи економічних служб не регламентуються єдиними загальноприйнятими документами і повністю залежать від ініціативи та кваліфікації виконавців. Економіко-аналітична діяльність ведеться на основі нагромадження досвіду.

8. Перетворення аналітичної діяльності на дійове знаряддя виявлення резервів підвищення ефективності виробництва Біллербек Україна перо-пухова фабрика вимагає створення на підприємстві спеціальних функціональних відділів, які повинні стати організаційно-методичним центром аналітичної роботи. Реалізація такого підходу забезпечить більш високий рівень аналітичної роботи, проведення її за єдиним планом, залучення до аналізу всіх функціональних відділів і лінійних служб низових виробничих ланок.

Отже, виробничі особливості відбиваються на організації аналітичної роботи в розрізі фінансово-інвестиційної діяльності, вони зумовлюють необхідність створення таких економічних відносин, які б об'єднували всіх учасників інвестиційного процесу з метою збільшення доходів від інвестиційних та фінансових операцій з мінімальними витратами.

9. Важливим організаційним моментом є комп'ютеризація процедур аналізу господарської діяльності. Вона дає змогу зробити економічний аналіз знаряддям повсякденного оперативного управління доходами та витратами, визначати вплив різних факторів на рівень ефективності господарської діяльності.

10. Сучасний стан розвитку економіки свідчить про низьку інвестиційну активність Біллербек Україна перо-пухова фабрика, а як наслідок – відсутність можливості стабільного розвитку економіки. Для забезпечення зростання інвестиційної діяльності досліджуваного підприємства необхідні обґрунтовані й переконливі дослідження питань щодо формування і розвитку системи аудиту інвестиційних процесів.

Діюча система аудиту на Біллербек Україна перо-пухова фабрика не повною мірою відповідає сучасним вимогам, оскільки значна частина

теоретичних та методичних аспектів аудиту інвестиційної діяльності залишаються дискусійними, а його потенційні можливості використовуються недостатньо.

11. Основний акцент підтвердження незалежним аудитором фінансової звітності підприємства, особливо емітентів цінних паперів на Біллербек Україна перо-пухова фабрика доцільно спрямовувати у бік аудиторських перевірок, що передбачають стратегічний аналіз, аналіз господарських процесів, оцінку підприємницьких ризиків та підтвердження фінансової звітності. Причому в аналіз господарської діяльності на Біллербек Україна перо-пухова фабрика слід включати систему оцінних показників, що дозволяють проводити ретроспективний та перспективний аналіз діяльності суб'єкта господарювання. Здійснюючи стратегічний аналіз, необхідно враховувати і рівень очікуваних показників на кінець звітного періоду, що дасть змогу на основі висновків аудитора приймати інвестиційні рішення як стратегічних, так і на найближчий період.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности предприятия: учеб. пособие / [Э.И.Крылов, В.М.Власова, М.Г.Егорова и др] – М.: Финансы и статистика, 2003. – 192с.
2. Башнянин Г.І., Іванець Л.В., Футало Т.В. Управління інвестиційною діяльністю промислового підприємства в конкурентному середовищі/ Г.І.Башнянин, Л.В.Іванець, Т.В.Футало– Новий світ, 2006. – 176с.
3. Белый В.А. Развитие системы институциональных инвесторов как фактор ускорения трансформации сбережений в инвестиции : автореф. дис. на соискание учен. степени доктора экон. наук : спец. 08.00.10 «Финансы, денежное обращение и кредит» / В.А. Белый. — М., 2006. — 31 с
4. Беліков О. Інвестування в інноваційну діяльність. Проблеми та шляхи їх вирішення / О.Беліков // Юридичний журнал. – 2008. –№9. – С.114-119.
5. Блех Ю. Инвестиционные расчеты / Ю. Блех, У. Гетце ; пер. с нем. — Калининград : Янтар. сказ., 1997. — 450 с.
6. Бондар М.І. Інвестиційна діяльність: методика та організація обліку і контролю : [монографія] / Бондар М.І. — К. : КНЕУ, 2008. — 256 с.
7. Бондар М.І. Стан та вдосконалення аналізу ефективності інвестицій / М.І. Бондар // Економіка і держава. — 2008. — № 2. — С. 8–11.
8. Бутинець Ф.Ф., Чижевська Л.В., Герасимчук Н.В. Бухгалтерський управлінський облік./ Ф.Ф.Бутинець, Л.В.Чижевська, Н.В.Герасимчук – Житомир: ЖІТІ, 2008. – 448 с.
9. Бутко М.П. Генезис теорії інвестицій у процесі еволюції економічної думки / М.П. Бутко, С.Ю. Акименко // Інвестиції: практика та досвід — 2007. — № 6. — С. 4–10.
10. Бухгалтерський облік та оподаткування: [навчальний посібник]/ За ред. Хом'яка Р.Л., Лемішовського В.І. – Львів : Ажур, 2008. – С. 257

11. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку : [монографія] / Голов С.Ф. — К. : Центр навч. літератури, 2007. — 522 с.
12. Гуткевич С.А. Управление инвестиционным процессом в аграрной сфере / Гуткевич С.А. — К. : ИАЭ УААН, 2000. — 267 с.
13. Гуменюк Д.О. Участь держави у формуванні інноваційно-інвестиційного потенціалу / Д.О.Гуменюк // Фінанси України. — 2005. — №10. — С.51-59.
14. Гуцайлюк З. Прогнозний (стратегічний) облік і сучасні проблеми теорії бухгалтерського обліку / З. Гуцайлюк // Бухгалтерський облік і аудит. — 2006. — № 2. — С. 14–19.
15. Дем'яненко І.В. Інвестиційно-інноваційний чинник економічного зростання / І.В.Дем'яненко, А.Буряк // актуальні проблеми економіки. — 2007. — №11. — С.3-11.
16. Дієва Н.М. Фінансовий аналіз:[навч. посіб.] / Н.М. Дієва, О.І.Дедіков. — К.: —2007. —328с.
17. Долан Э.Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Долан Э. Дж., Кэмпбелл К.Д., Кэмпбелл Р.Дж. / Пер. с англ. В. Лукашевича и др.; Под общ.ред. В. Лукашевича — М.: Туран, 1996. — 448 с.
18. Дональд И. Кизо Финансовый учет. Промежуточный уровень / Дональд И. Кизо, Джерги Ж. Вейгант, Терри Д. Уорфилд. — Ч. II. — М. : John Wiley & Sons, Inc., 2001. — С. 558.
19. Економічний енциклопедичний словник : [у 2 томах] / [за ред. С. В. Мочерного]. — Львів : Світ, Т.1. — 2005. — 616 с.
20. Економіка підприємства : підруч. ; за ред. С.Ф. Покропивного. — К. : КНЕУ, 2003. — 608 с.
21. Ендовицкий Д.А. Учет ценных бумаг: учебное пособие / Д.А. Ендовицкий, Н.А. Ишкова ; под ред. проф. Д.А. Ендовицкого. — М. : КНОРУС, 2006. — 336 с.
22. Ентони Р. Рис Дж. Учёт: ситуации и примеры/Ентони Р. Рис Дж. .-М.: Финансы и статистика, 1993.-560с.

- 23.Игонина Л.Л. Инвестиции : учеб. пособие / Игонина Л.Л.; под ред. д-ра экон. наук, проф. В.А. Слепова. — М. : Юристъ, 2002. — 480 с
- 24.Єфіменко Н.А. Формування інвестиційного потенціалу на підприємствах машинобудівного комплексу / Н.А. Єфіменко // Інвестиції: практика та досвід. — 2007. — № 9.— С. 17–21.
- 25.Загородній А.Г. Управління ризиками аудиторської діяльності: [навч. посіб.]/ А.Г.Загородній, Л.М.Пилипенко – Л.: В-во Національного університету „Львівська політехніка”, 2008.– 345с.
- 26.Заєць О. Інноваційно-інвестиційний розвиток вітчизняних підприємств – шлях до подолання економічної кризи / О. Заєць// Вісник Національного банку України. – 2009. –№1. –С.60-67.
- 27.Закон України „Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” від 16 липня 1999р. №966-XIV (зі змінами і доповненнями)
- 28.Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року № 996-XIV // Все про бухгалтерський облік: [Всеукраїнська професійна бухгалтерська газета]. – 30 січня 2009. - № 10 (1527). – С. 3-7.
29. Закон України „Про інвестиційну діяльність” від 18.09.91р. №1560 - XII [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
- 30.Закон України „Про оподаткування прибутку підприємств” у редакції Закону України від 22 травня 1997 р. – № 283/97 – ВР [зі змінами та доповненнями] // Все про бухгалтерський облік: [Всеукраїнська професійна бухгалтерська газета]. – 12 червня 2009. – № 54 (1571). – С. 3–62. – (Спецвипуск № 240)
- 31.Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. - Затверджена наказом Міністерства фінансів України 30.11.1999 № 291: [кодифікована станом на 17.02.2009] // Бібліотека головбуха. – березень 2009. – № 3 (101). – С. 15–192

32. Кіндрацька Г.І. Економічний аналіз: теорія і практика:[підруч.]/ Г.І.Кіндрацька, М.С.Білик, А.Г.Загородній ; за заг. ред.А.Г. Загороднього. – Львів : Магнолія Плюс, 2006. – 428 с.
33. Кірейцев Г.Г. Глобалізація економіки як чинник оновлення обліку та підвищення їх впливу на інвестиційну діяльність / Г.Г. Кірейцев // Економічні науки : наук. праці Кіровоград. техн. ун-ту. — 2007. — Вип. 12, ч. 2. — С. 35–44.
- 34.Кірейцев Г.Г. Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки : [монографія] / Кірейцев Г.Г. — Житомир : ЖДТУ, 2007. — 236 с.
- 35.Кір'ян С.М. Удосконалення інформаційного забезпечення управління інвестиціями / С.М. Кір'ян // Агроінком. — 2006.— № 5–6. — С. 115–117.
36. Коваленко А.А. Формирование системы аудита инвестиционной деятельности : дис. ... канд. экон. наук : 08.00.12. / Коваленко Александр Александрович. — Шахты, 2006. — 190 с.
37. Коваль Н.І. Методика бухгалтерського обліку фінансових вкладень/ Н.І. Коваль// зб. наук. праць. вісник Сумськ. держ. аграр. ун-ту: Серія: Фінанси і кредит. Вип №1 (28). – Ч.1. – Суми, 2010. –С.97-100.
38. Коваль Н.І. Облік фінансової діяльності аграрних підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандид. экон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / Н.І. Коваль. — Київ, 2012. — 21 с.
- 39.Кравчук Г.В. Реальні інвестиції та їх вплив на економічний розвиток регіону : Дис. ... канд. экон. наук : 08.04.01 / Кравчук Ганна Вікторівна. — К., 2003. — 193 с.
- 40.Крупка Я.Д. Про нормативно-правове регулювання обліку інвестиційної діяльності підприємств./Я.Д.Крупка // Бухгалтерський облік і аудит.-№3.- 2009- С.22-29
- 41.Крупка Я.Д. Фінансовий облік: [підручник]. – 2-ге вид., допов. і перероблене / Я.Д.Крупка. – Київ: „Кондор”, 2012. – 567с.

42. Інноваційно-інвестиційний потенціал підприємства: методологічні підходи до сутності та оцінки / С.В.Колесов, В.І.Кривда // Формування ринкових відносин в Україні. – 2009. – №5. – С.103-110.
43. Лемішко О.О. Інвестиції в основний капітал та їх вплив на економіку України / О.О. Лемішко // Фінанси України. — 2007. — № 7. — С. 46–61.
44. Лобас І. Порівняльна характеристика інноваційно-інвестиційних підходів до реалізації економічної політики в зарубіжних країнах / І.Лобас // Економіка і держава. –2009. – №8. – С.65-67.
45. Луговой А.В. Уступка права (требования): правовой, бухгалтерский и налоговый аспекты / А.В. Луговой // Бухгалтерский учет. — 1999. — № 7. — С. 3–6.
46. Лук'яненко Л.І. Облік фінансових інвестицій: методологія та проблеми міжнародної уніфікації : [монографія] / Лук'яненко Л.І., Небильцова О.В., Коршикова Р.С. — К. : КНЕУ, 2005. — 172 с.
47. Макконел К.Р., Кемпбелл Р., Брю С.Л. Экономика: Принципы, проблемы и политика, в 2 т. [пер. с англ.] / К.Р.Макконел, Р.Кемпбелл, С.Л.Брю . – М.: Республика, 1992. – 399 с.
48. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку фінансових витрат затверджені наказом Міністерства фінансів України від 01.11.2010р. № 1300
49. Микитюк П.П. Аналіз ефективності інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств: теорія і практика/ П.П.Микитюк/ Дисерт. на здобуття докт.екон.наук. Тернопіль, 2010р. с.459.
50. Микитюк П.П. Проблеми фінансово-кредитного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні / П.П.Микитюк// Світ фінансів. – Тернопіль, 2008. – Вип. 1(12). – С.94-99.
51. Миддлтон Д. Бухгалтерский учет и принятие финансовых решений / Миддлтон Д. ; пер. с англ. ; под ред. И.И. Елисейевой. — М. : Аудит, ЮНИТИ, 1997. — 408 с.

52. Міжнародні стандарти бухобліку 2000/ Перекл. з англ. За ред. С.Ф.Голова / - К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2000. – 1272с.
53. Міжнародні стандарти фінансової звітності // Фінансові інструменти. Звітність та бухгалтерський облік. Керівництво для користувачів щодо офіційного тексту МСБО 32, МСБО 39 і МСФЗ 7 ; пер. з англ. ; за ред. С.Ф. Голова. — К. : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2007. — 584 с.
54. Мертенс А. Стоимость компаний в теории и на практике / А. Мертенс // Финансовый директор. — 2002. — № 5. — С. 82–86.
55. Мних Є. Цільові спрямування сучасного економічного аналізу / Є. Мних // Наук. зап. : зб. наук. праць кафедри екон. аналізу Терноп. нац. екон. ун-ту. —2006. — Вип. 16. — 365 с.
56. Назарбаєва Р. Особливості обліку капітальних інвестицій / Р. Назарбаєва // Будівельна Бухгалтерія : [у 4 кн.]. – Книга 1 [під загальною ред. І. Назарбаєвої]. – К. : Бліц–Інформ, 2005. – С. 146–155.
57. Наказ Міністерства фінансів України „Про затвердження змін до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку №4 „Звіт про рух грошових коштів” від 10.06.2010р. №382.
58. Нападівська Л. В. Управлінський облік: суть, значення та рекомендації щодо його використання в практичній діяльності вітчизняних підприємств / Л. В. Нападівська// – К. : Книга, 2004. – 544с.
59. Національні стандарти бухгалтерського обліку. Частина І. П(С)БО 1-25 // Все про бухгалтерський облік .–№10.–2011р. – с. 127.
60. Національні стандарти бухгалтерського обліку. Частина ІІ. П(С)БО 26-34 // Все про бухгалтерський облік .–№12.–2011р.- С. 127.
61. Нидлз Б. и др Принципы бухгалтерского учёта /Б.Нидлз, Х.Андерсон, Д.Колдуелл: [пер. с англ.]/ Под ред. Я.В.Соколова. - [2-е изд.] -М.: Финансы и статистика, 1993.-496с.
62. Основи економічної теорії: політекономічний аспект : підруч. ; за ред. Г.Н. Климка, В.П. Нестеренка. — К. : Вища шк. : Знання, 1997. — 743 с.

63. Пархоменко В. Удосконалення звіту про рух грошових коштів./В.Пархоменко// Вісник податкової служби України.– 2010р.–№26.– С.23-27.
64. Пархоменко В. Яким буде бухгалтерський облік фінансових витрат?/ В.Пархоменко // Бух облік і аудит.– 2010.– № 11.– С. 3-5.
65. Патров В.В. Учет резервов под обесценение вложений в ценные бумаги / В.В. Патров, В.А. Быков // Бухгалтерский учет. – 1999. – № 4. – С. 19-27.
66. Пересада А.А. Інвестування : навч. посібник / А.А.Пересада — К. : КНЕУ, 2004. — 250 с.
67. Пересада А.А. Фінансові інвестиції : [підруч.] / А.А.Пересада, Ю.М.Коваленко — К. : КНЕУ, 2006. — 728 с.
68. Пешко А.В. Інвестиції: їх значення, види та форми / А.В. Пешко // Інвестиції: практика та досвід. — 2007. — № 1.— С. 3–6.
69. Пивовар Е.О. Оцінка ефективності інвестиційних проектів / Е.О. Пивовар // Всеукр. наук.-практ. конф. : зб. матеріалів. — Тернопіль, 2005. — 352 с.
70. Подшиваленко Г.П. Инвестиции : учеб. пособие / Г.П. Подшиваленко, Н.И. Лахметкина, М.В. Макарова и др. — [4-е изд., стер.]. — М. : КНОРУС, 2007. — 200 с.
71. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання [підручник]: 3-тє вид., перероб. і доп. / П.Я. Попович/ К.: Знання, 2008, – 630с.
72. Правик Ю.М. Дослідження макрозмінних інвестиційного процесу в Україні: теоретичний та практичний аспекти / Ю.М. Правик // Вчені зап. : зб. наук. праць КНЕУ. — 2007. — Вип. 9. — С. 42–48.
73. Про оподаткування прибутку підприємств // Закон України (в редакції Закону України від 22 трав. 1997 р. № 283/97-ВР).
74. Пушкар М.С. Креативний облік (створення інформації для менеджерів) : [монографія] / Пушкар М.С. — Тернопіль : Карт-бланш, 2006. — 334 с.
75. Райан Боб. Стратегический учет для руководителя / Райан Боб. — М. : Аудит : ЮНИТИ, 1998. — 616 с

- 76.Рилєєв С.В. Облік і аналіз реальних інвестицій підприємств: управлінський аспект : дис. ... канд. екон. наук : 08.06.04 / Рилєєв Сергій Володимирович. — К., 2006.— 197 с.
- 77.Савицька Г.В.Економічний аналіз діяльності підприємства: [навч. посіб.]/ Г.В.Савицька – [3-тє вид., випр. і доп.] –К.: Знання, 2007.-668с.
- 78.Сафронова Н.А. Экономика предприятия : учеб. пособие / Сафронова Н.А. — М. : Юристъ, 1998. — С. 468
- 79.Свірідова Н.Д. Прямі іноземні інвестиції: світовий досвід та стратегія залучення в економіку України : [монографія] / Свірідова Н.Д. — Луганськ : Вид-во СНУ ім. В.Даля, 2004. — 164 с.
- 80.*Словник сучасної економіки Макміллана ; пер. з англ. – К. : АртЕк, 2000. – 640 с.*
- 81.Соколов Я.В. История бухгалтерського учета / Соколов Я.В., Соколов В.Я. — М. : Финансы и статистика, 2003. — 496 с.
- 82.Теслюк В.М. і Дегтяренко А.В.Складання Звіту про рух грошових коштів/ В.М.Теслюк, А.В.Дегтяренко// Вісник Сумського національного аграрного університету: Серія „Фінанси і кредит”.–№1.–2011р.– 237с.
- 83.Турило А.М.Управління витратами підприємства: [навч. посібник] / А.М. Турило, Ю.Б.Кравчук, А.А.Турило – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 120 с.
- 84.Холт Н.Р. Основы финансового менеджмента / Холт Н.Р. ; пер с англ. — М. : Дело ЛТД, 1995. — 128 с.
- 85.Хомин П.Я. Формування звітності в підсистемах фінансового, управлінського й податкового обліку / П.Я.Хомин // [монографія] Тернопіль: Економічна думка. – 2004. – 288с.
- 86.Хом'як Р.Л. Бухгалтерський облік в Україні / Р.Л.Хом'як, В.І.Лемішковський, В.С.Мохняк. – Львів: Бухгалтерський центр „Ажур”, 2010.–1220с.
- 87.Хорнгрен Ч.Т., Форстер Дж. Бухгалтерский учёт: управленческий аспект./ Ч.Т.Хорнгрен, ДжФорстер . -М.: Финансы и статистика, 1995.-415с.

- 88.Цал-Цалко Ю.С..Фінансова звітність підприємства та її аналіз: [навч. посібник] /Ю.С.. Цал-Цалко.- [2-е вид., переоб і доп.-]Київ:ЦУЛ, 2002.- С198. -360с.
- 89.Черниш С.С.Економічний аналіз: [навч. посібник] / С.С.Черниш.-К: Центр учбової літератури, 2010.312с. С-237.
- 90.Чижишин О.І. Оптимізація аналітичних показників фінансово-інвестиційної діяльності будівельних підприємств/ О.І.Чижишин / ріали Міжнар. наук.-практич. конфер. - Сімферополь:ДІАЙП, 2011.-С.225-227.
- 91.Чижишин О.І. Проблеми обліку капіталізації фінансових витрат / О.І.Чижишин / Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: науковий збірник / [за ред. І.Г.Ткачук].– Івано-Франківськ: ПНУ ім. В. Стефаника, 2010. -Вип.6. - .Т.1. - 290с.-С.158-161.
- 92.Чижишин О.І. Проблеми приведення національної системи обліку інвестицій до МСБО/ О.І.Чижишин / Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки. Випуск 4. - Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О.В., 2011.-С.398-401.
- 93.Чумакова І.Р. Аудит і оцінка економічної ефективності інвестицій підприємства / І.Р.Чумакова // Бухгалтерський облік і аудит. -1999. - № 9, С.27-29
- 94.Шмиголь Н.М. Аналіз методів формування доходів підприємства в ринковій економіці / Н.М.Шмиголь //. Економіка та підприємництво.-2010.-.-№2.- С-233-236
- 95.Kaplan R., Norton D. The Balanced Sco

